

Sat Nabalu'n Damaga Ingganglit

San Marcos

Sat Nantudtuduwan Juan Un Mambubunyag
(*Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28*)

1 ^{1,2}Kama't tu dit luglugin dit Nabalu'n Damag maipanggop kan Apu Jesu Kristu un Anak Apudyus. Paingganglit Apudyus kan Isaias un propetana un kanana'n,
“Ibaun ku dit propetak un umun-una nu sika un umoy mangisagana't dit dalan un ayom. ³Ippapakuy na utdit igawa maid tagtagguwan un, ‘Isagana yu dit dalan dit Apu. Manggodngon yu dit dalan un ayona.’”

⁴Ot natungpal di ta ummoy si Juan un Mambubunyag sidit igawa maid tagtagguwan na ot intudtudu na utdat tagu'n dummatong kan siya't di un mandadaoli da kan igongda daon dat basul da ot mampabunyag da dalapnu pakawanon Apudyus dida. ⁵Adu dat tagu'n nanligwat sin losana nilakub Judea kan padana pay sin Jerusalem un ummoy nandongol kan Juan. Impudnu da dat basul da asin Juan binunyagan dida't din wangwang Jordan.

⁶Sat badut Juan, naganay un dutdut di kamelyu kan nambakakat si geddang ot dudun kan dilu dit ikatagu na.

⁷Nantudtudu un kanana'n, “Awad ud maitagtagnob kan sakon un talona nangatu nu sakon ot adiyak pay maibilanga man-okoga mangussag sit sandalyas na. ⁸Bunyagok dikayu si danum yoong Ispiritu Santu nat ibunyag na kan dikayu.”

Sat Nampabunyagan Jesus
(*Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22*)

⁹Utdiya timpu un mamunbunyagan Juan dummatong pay si Jesus un nanligwat Nazaret sin ili na ud Galilea ot nampabunyag kan Juan sin wangwang Jordan. ¹⁰Tumakdang man si Jesus, dagusa naila na din

langit un nambukat ot dummoba kan siya si Ispiritu Santu un kama't kalupati. ¹¹ Utdiyon inggaw ginga'n nanligwat langit un kanana'n, "Sika'd pipiyaoka Anak ku un talona masmas-omak."

Sat Nanugsugan Satanas Kan Jesus

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹² Maabus man di dagusa indallay dit Ispiritu Santu si Jesus sidit igawa maid tagtagguwan na. ¹³ Opatapul'n allgaw un iniingaw sidi ot ummoy Satanas sinugsugsugan. Inggaw pay dat simalona ayam sidiya igaw ot ummoy dadit aanghel tinulungan si Jesus.

Inayagan Jesus Dat Opata Mantatabukul

(Mateo 4:12-22; Lucas 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Utdit naibalud si Juan, kaysan si Jesus ud Galilea un umoy mangitudtudu utdit Nabal'n Damag un nanligwat kan Apudyus un kanana'n, ¹⁵ "Natungpalon dit naikoddonga timpu. Dandaniyon dit mangiyapuwan Apudyus kan dikayu. Mandadaoli kayu't dan basbasul yu kan tuttuwaon yu tun Nabal'n Damag."

¹⁶ Mangkikkiyang man si Jesus sin igid bananaw sidin Galilea, naila na da Simon kan Andres un mansunuda madama'n mantatabukul ta doda'n siya'd kewal da. ¹⁷ Kanan Jesus kan dida un, "Maitung-ud kayu kan sakon ta mambalinok dikayu un mantatabukul si tagu."^a

¹⁸ Dagusa tinengyan da dadit tabukul da ot naitung-ud da kan siya.

¹⁹ Makaadayu da man si akit, nailan Jesus da Santiago kan Juan un anak Zebedeo utdit bangka un man-amitong sidit tabukul da. ²⁰ Dagusa inayagana dida ot tinengyan da dit ama da utdit bangka pati utdat tangtangdanan da un bulun da ot naitung-ud da kan siya.

Inaddag Jesus Dit Nadadag Un Ispiritu

(Lucas 4:31-37)

²¹ Inummoy da Jesus sidin Capernaum ot dumatong man dit allgawa iillongan nilumnok da utdit sinagoga ot nantutdudu si Jesus. ²² Nasnasdaaw dadit tagu'n nangngol sit nantutdudu na, ta maila un awad tulay na bokona kama't dat mantutdudun dat mimistulun di lintog.

²³ Iningaw lalaki'n sinakayan di nadadaga ispiritu utdit sinagoga. ²⁴ Kaklata nampakuy un kanana'n, "Jesus un iNazaret, ngadan nat umoy ka koon kan dikami? Ummoy ka kad situ dalapnu yam-anom dikami? Tigammuk sika. Sika'd nasantuwana imbaun Apudyus."

²⁵ Yoong inggimaun Jesus dit nadadaga ispiritu un kanana'n, "Guminok ka ot tengyam nat tagu."

^a 1:17 San piyaona'n ugudon, man-awis da si tagu un manuttuwa kan Jesus.

²⁶Pinanwogowog dit nadadaga ispiritu dit tagu'n pinampakuy asina tinengyan.

²⁷Nasnasdaawa losan dat tagu ot nampaim-imus da pay lawan un, "Ngad kad nin ditu? Bagu kad nin un tutdudu? Ta antu'd kalintogana. Ulay dan nadadaga ispiritu tuttuwaon da dan bilin na."

²⁸Utdiyon, dagusa nandinadinamag dit maipanggop kan Jesus sidat losana ili un nangkalliput sidin Galilea.

Pinabilog Jesus Dat Adu'n Masakit

(Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41)

²⁹Lummaksun da Jesus sit sinagoga ot kaysan sit boļoy da Simon kan Andres un naitung-ud pay da Santiago kan Juan. ³⁰Sadit katugangan Simon un babai, uumboga mampudpudut ot dumatong man da Jesus dagusa imbaga da kan siya. ³¹Ummadani si Jesus sit masakit ot inaggomana dit imana un dit namangun. Dagusa naid dit pudut na ot ummoy nangisagana't kinan da Jesus.

³²Maipsuk man si init, indatong dat tagu kan Jesus dat losana masakit kan sinakayan di dimunyu. ³³Ot nadatdatong dat losana umili utdit boļoya ininggawana. ³⁴Ot pinabilog Jesus dat adu un masakit si nadumaduma'n sakit kan inaddag na dat adu un dimunyu. Yoong adina impalubusa nambagbaga dat dimunyu onta tigammu da nu singngadan ud Jesus.

Nantudtudu Si Jesus Sin Galilea

(Lucas 4:42-44)

³⁵Wiswis-it man, gummanguna lummaksun si Jesus sit boļoy ot kaysan sit gattotopoga igaw un ummoy nanluwalu. ³⁶Yoong ummoy da Simon kan dadit bulun na ininap.

³⁷Utdit maodasan da kanan da kan siya un, "In-innapon dika't dan losana tagu." ³⁸Ot summungbat si Jesus un, "Umoy taku't dan uduma ili dalapnu mantudtuduwak pay sidi ta siya'd inummoyak situ."

³⁹Utdi dinakdak na din probinsiya'd Galilea un nantudtudu't dat sinagoga da kan inaddag na dat dimunyu utdat tagu.

Pinapiyan Jesus Dit Nakutoļ

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰Inggaw osa'n nakutoļa ummoy nampakpakaasi kan Jesus ot nampalintumong un kanana'n, "Tigammuka kaboolama papiyaon sakon nu piyaom."

⁴¹Nadaguwan si Jesus ot inagpadana asina kinnanun un, "On, piyaok. Kumiya ka." ⁴²Dagusa nakaan dit kutoļ na ot kummiya.

⁴³Binilibilin Jesus dit lalaki asina pinadalana dagus un kanana'n, ⁴⁴"Ilam ta adim ibagbaga't udum nu adi mandadawwos ka kan padi ta

umoy ka ipaila un kummiya kaon asika umoy mandatun kan Apudyus un kama't dit imbilin Moses sidit, ta manigammuwan di losana tagu un kummiya ka."

⁴⁵Yoong inummoyot dit lalaki imbagabaga utdat tagu dit naipasamak kan siya ot nandinadinamag dit maipanggop kan Jesus. Kadon, adina't Jesus mabalina mampaila'n lumnok sidat il-ili nu adi iniingaw sit igawa maid tagtagguwan. Ot nakaddatodatong dat tagu kan siya un nanligwat si nadumaduma'n ili.

Pinapiyan Jesus Dit Tagu'n Adin Talon Makagidu

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

2 ¹Lumabas man dit piga'n al^gaw, nangulin si Jesus ud Capernaum ot naipadamag sidat tagu un summaal sit boboloy. ²Amoda tagu'n nandatdatong ot maid makgawan sit boloy ulay sit adani't dit sawang. Utdit madama'n itudtudun Jesus dit ugud Apudyus kan dida, ³ingaw tagu'n adi makagidu un binuligan dat opata tagu'n indatong. ⁴Ot gapu't dit kinaadun dat tagu, maid inon da un mangilnok sit masakit ot ummoy da winangwangan dit otop sit batug Jesus un siya'd nanguyudan da utdit tagu'n uumbog sit katli na. ⁵Utdit mailan Jesus un talona manuttuwa da kan siya, kanana't dit adi makagidu'n tagu un, "Anak, napakawanon dat basul nu."

⁶Iningaw da ud mimistulun di lintoga mantutupak sidi ot magngol da man dit imbagan Jesus, kanan da utdit somsomok da un, ⁷"Apay kama't tu tun imbagan dit tuwa tagu? Maisuganggang kan Apudyus dit imbaga na. Sin dit makaboolā mamakawan si basul nu adi si Apudyus ullawa?"

⁸Dagusa tinigammun Jesus dit somsomok da ot kinnanana kan dida un, "Apay nat somsomok yu un kama't nat? ⁹Ngadan nat nalaslasu'n maibaga uttun tagu'n adi makagidu? Sadin, 'Napakawanon nat basul nu,' onnu san, 'Gumangun ka, alam nat obok nu ta kumiyang ka?' ¹⁰Yoong pabilgok tun adi makagidu dalapnu manigammuwan yu un sakona Inyanak di Tagu awad kalintogaka mamakawan si basul di tagu't tun lap-at pita." Utdi, imbagana't dit tagu'n adi makagidu un, ¹¹"Ibagak kan sika, gumangun ka, alam nat obok nu ta manalan ka."

¹²Utdi, gummangun dit tagu ot dagusa inala na dit obok na ot kaysana iillan dat adu'n tagu.

Nasnasdaaw da un losan ot indaydayaw da si Apudyus un kanan dan, "Maid payyan nakail-an mi si kama't tuwa nakwa."

Inayagan Jesus Si Levi

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³Nangulin uman si Jesus sin igid bananaw Galilea ot inammung dat amoamoda tagu ot tinudtuduwana dida. ¹⁴Maabus man di utdit

manaddaddalanana, naila na dit man-uulup si bugis un si Levi un anak Alfeo. Mantutupak sit pisina na un uullupan di bugis. Kinnanana Jesus kan siya un, “Maitung-ud ka kan sakon.” Lummigwat si Levi ot naitung-ud kan Jesus.

¹⁵ Utdit inummoy da Jesus kan dat disipulus na utdit boloy Levi nakakan, adu dadit nakaubung kan dida un man-uulup si bugis kan uduma gumabasul. Ta adu kan dida dat naitungtung-ud kan Jesus. ¹⁶ Ot utdit mailan dat mimistulun di lintog un bungguy dat Fariseo un man-uubung da un mangan, kinnanana da utdadit disipulus Jesus un, “Apay makakan sidan man-uulup si bugis kan da gumabasul?”

¹⁷ Magngol man Jesus dit imus da, siya’d summungbata kanana’n, “Sadan awad si sakit ud makasapul si man-aagas bokona sadan naid si sakit. Bokona dummatongak dalapnu umoyak awison dan mangipagalup un nalintoga tagu nu adi sadan gumabasul un masapula mandadaoli da utdat basul da.”

Imus Maipanggop Si Manlanganan Un Mangan

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ Inggaw sin-algawana manlanganan da un mangan dat disipulus ud Juan un mambubunyang kan sadat Fariseo, ummoy dat tagu kan Jesus un kanan dan, “Apay manlangana mangan dan disipulus Juan kan dan disipulus dan Fariseo, yoong bokona manlangan danat disipulus nu?”

¹⁹ Summungbat si Jesus un, “Mabalin kad un manlangana mangan dat sangaili’t dit boda nu iingaw payyan kan dida dit lalaki’n namboda? Bokon. Kigad si iingaw dit lalaki un namboda adida mabalina manlangana mangan. ²⁰ Yoong nu dumtong nat timpu un maalaon dit lalaki’n namboda, siyadiyon ud timpu’n manlanganan da un mangan un mangipaila’t dit domdom da.”

²¹ Utdi inyabalig uman Jesus un kanana’n, “Maid mangitakup si bagu’n luput sinat dadaana badut ta nu masaksakan, mangkulisonson dit bagu’n luput ot am-amdona’n pissayon dit dadaana badut. ²² Padana pay un naid mangibilung si bagu’n basi utnat dadaana geddanga bibillungan un adinaon mannatnat. Ta nu sumubuy, bulugona dit bibillungan ot kaynga ullawa dit basi pati pay sit bibillungan. Masapula sat bagu’n basi, maibilung si bagu’n bibillungan.”

Imus Maipanggop Sit Al-algawa Iillongan

(Mateo 12:1-18; Lucas 6:1-5)

²³ Osa’n al-algawa iillongan, nangoy da Jesus kan dat disipulus na utdit kapappayawana namul-an si trigo ot nansaplut dadit disipulus na utdit bungan di trigo si kinutiman da un dinuum.

²⁴ Inggaw da ud Fariseo un nangila’t dit kingwa da ot kinnanana da kan Jesus un, “Ilam, apay un koon danat disipulus nu dit iyadin dit lintoga koon nu al-algawa iillongan?”

²⁵Summungbat si Jesus un, “Adiyu kada talon nabasa dit kingwan da Ali David sit nabitilan da utdat bu^lun na? ²⁶Timpun Abiatar un kangattuwana padi utdit nilumnok si Ali David sit bo^loy Apudyus ot kinan na dit tinapaya naidatun kan Apudyus un sadat padi ullawa dat mabalina mangan. Ot initdana pay dat bu^lun na si kinan da.

²⁷“Sanat al^lalgawa iillongan nakwa si mampiyaan di tagu. Bokona nakwa dat tagu un mangwa si kumiyaan dit al^lalgawa iillongan.

²⁸Isunga sakona Inyanak di Tagu dit awad si kalintogana mangibaga’t dit mabalina makwa ulay nu al^lalgawa iillongan.”

Sadit Naek-ekana Nakulekug Si Ima

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 ¹Namingsana ummoyan uman Jesus sit sinagoga, inggaw tagu’t di un naek-ekana nakulekug dit osa’n ima na. ²Inggaw da pay man-in-inap si mamabasulan da kan Jesus isunga sipusiputan da nu papiyaona diya nakulekug si ima utdiya al^lalgawa iillongan.

³“Awenu’t tu,” kinnanana Jesus sit naek-ekana nakulekug si ima.

⁴Utdiyon inimus Jesus sidat tagu un, “Ngadan nat ipalubus dit lintog taku un koon taku nu al^lalgawa iillongan, mangwa’t naba^lu onnu mangwa’t laweng? Ipalubus na un kumatoy taku onnu managu taku’t tagu?” Yoong maida talon gunguminga kan dida.

⁵Nasulaga ummila si Jesus kan dida’n losan ot nagaga gapu utdit kinabolang dit ulu da. Ot imbagana’t dit tagu un,

“Uknadom nat imam.”

Utdi, inuknad dit tagu dit ima na un naek-ekana nakulekug ot kummiya.

⁶Ot gapu’t diyon, lummaksun dat Fariseo ot nandadatdatong da un dagus sidadit buyut Ali Herodes ta babagbagaon da nu inon mampapatoy da kan Jesus.

Nandatdatong Dat Tagu’t Dit Dupit Dit Bananaw

⁷Kaysan da Jesus kan dat disipulus na utdin dupit bananaw Galilea ot amoda tagu’n iGalilea dat naitung-ud kan dida. Adu pay dat nanligwat Judea, ⁸Jerusalem, Idumea kan uduma bobo^loy sidin domang didin wangwang Jordan kan sidan bobo^loya lakub Tiro kan Sidon. Inummoy da kan Jesus gaputa nagngolan da dat losana kingkingwa na. ⁹Gapu’t dit kaadun dat tagu imbagan Jesus sidat disipulus na un mangisagana da si bangsa ut sumikadana dalapnu adina masupet sidat tagu. ¹⁰Ta adu dat pinapiyana ot losana awad si sakit mampaduddulun da un umoy manekgel kan siya. ¹¹Nu mailan dat tagu’n sinakayan di nadadaga ispiritu si Jesus mantalluku da utdit sanguwana ot mampapappakuy dan dit mangibaga un, “Sika dit Anak Apudyus!” ¹²Yoong binilibilin Jesus dat

dimunyu un summakay kan dida un adida ibagbaga dit maipanggop kan siya.

Namili't Jesus Si Kagwampu'ut Duwa'n Disipulus Na
(*Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16*)

¹³Sin-algawan, nanagada si Jesus sidin bateled. Inayagana dadit piniyana ot naitung-ud da pay kan siya. ¹⁴Utdi, nanutuk si kagwampu'ut duwa kan dida un mambalina apostoles na un maibulubulun kan siya kan dida ud ibaun na un umoy mantudtudu. ¹⁵Initdana dida si kalintogan un mangaddag si dimunyu.

¹⁶Sadatu dat kagwampu'ut duwa'n dinutukana: si Simon un nginadan na kan Pedro, ¹⁷Santiago kan Juan un mansunuda anak Zebedeo un nginadan Jesus dida un Boanerges un piyaona'n ugudon aanak di kidul. ¹⁸Andres, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, Santiago un anak Alfeo, Tadeo, Simon un mangadan si Patriota ¹⁹kan si Judas Iscariote un siya'd nangituyuk kan Jesus.

Da Jesus Kan Beelzebub
(*Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10*)

²⁰Nanlokot da Jesus ot dumatong da man sit boloy, aduadu uman dat tagu'n nandadatdatong ot adida masangu dit mangan sidat disipulus na. ²¹Utdit madamag dat kabagiyana, ummoy da ta ida idallay ta ibagbagan dat tagu un natiwtiwongan ussiya.

²²Ot sadat mimistulun di lintog un nanligwat Jerusalem ibagbaga da un, "Sinakayan ud Beelzebub un pangat dat dimunyu ot siya'd nangtod kan siya si kalintogana mangaddag sidan dimunyu."

²³Utdi, inayagan Jesus dadiya tagu un umadani da ot inyabalig na kan dida un kanana'n, "Mabalin kada addagon Satanas pay lawan nat long-ag na? ²⁴Nu awad ili si mambibinnusul pay lawan dan tagu na, adina mandonoy. ²⁵Nu awad simbalyan ta mambibinnusul da pay lawan, makaskasway da. ²⁶Ot nu mambibinnusul pay lawan da Satanas kan dat dimunyu'n bulun na, makaskasway da. Ot bokona mandonoy dit mangiyapuwana nu adi mangkigad.

²⁷"Maid makabalina umoy lumnok sinat boloy di gumibiloga tagu'n umoy man-akaw nu adina yan pangawona unaon dit gumibiloga tagu asina man-ala utdat losana kokokwa na.

²⁸"Somsomkon yu tu! Losana basul kan nadadaga ibagan di tagu un maisuganggang kan Apudyus, mapakawan. ²⁹Yoong singngadan na mana tagu'n mangibaga si nadadag un maisuganggang kan Ispiritu Santu, adinaon mapakawan ta nakakokwa si nakabasulana si inggaingga."
³⁰Imbagan Jesus tu onta ngadnon dat udum un nadadaga ispiritu dit ininggaw kan siya.

Sat Inan Jesus Kan Dat Susunud Na
(*Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21*)

³¹Utdiyon, dummatong dit inan Jesus kan dat susunud na. Iniingaw da utdit lasin dit boloy ot nangibaun da si ummoy nangayag kan Jesus. ³²Adu dat tagu un mantutupak sit sog-on Jesus ot imbaga da kan siya un, “Andi da inam kan da sunud nu utdin lasin un mangimus kan sika.”

³³Summungbat si Jesus un, “Singngadan kad dat inak kan da susunud ku?” ³⁴Ummila si Jesus sidat tagu un nantupak sit nangkalliput kan siya ot kanana’n, “Sadatu dat inak kan da susunud ku! ³⁵Singngadan na mana mangwa’t dan piyaon Apudyus, dida ud susunud ku kan inak.”

Abalig Maipanggop Sit Tagu’n Ummoy Nan-iwalis Si Bukol
(*Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8*)

4 ¹Sin-algawan inlugin Jesus uman nantudtudu’t din igid bananaw. Ot gaputa aduadu dat tagu’n nangammung kan siya, ummoy nantupak sit bangka un inggaw sit bananaw ot iningaw dat tagu’t dit igida mandongol.

²Abalig dit inusal Jesus un nanudtudu utdat adu un intudtudu na kan dida. Ot kanana’n nantudtudu kan dida un, ³“Donglon yu! Inggaw osa’n tagu’n ummoy nan-iwalis sit bukol un tagimula na. ⁴Ot utdit man-iwalisana, naotdag dat uduma bukol sit dalan ot ummoy dat sissiwit inamin timpok. ⁵Naotdag dat uduma bukol sit kabatbatuwana akit si pita ot asimpiga da un tummbubu ta atapaw dit pita na. ⁶Ot uminit man, nalpak da ot nalangu da gaputa adida nakalamut si adalom. ⁷Naotdag dat udum sit kasassaitan ot dumakol man dat sait, naseet dat mula ot adida nakabunga. ⁸Ot sat udum paya bukol naotdag da utdit nalasa un pita ot tummbubu kan lummaba da ot namunga da. Inggaw da ud namunga si sintututlumpulu, sin-oonomapulu kan singgagasut.”

⁹Utdiyon imbagan Jesus kan dida un, “Dikayu’n awad si inga un makagngol, dumngol kayu.”

Sadit Panggop Dat Abalig
(*Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10*)

¹⁰Utdit kaysan dat adu’n tagu, natengyan si Jesus pati utdat kagwampulu’t duwa’n disipulus na kan dat uduma maitungtung-ud kan dida ot inimus da nu ngad dit kaipooyan didit inyabalig na. ¹¹Ot imbagan Jesus kan dida un, “Dikayu’d nangipatigammuwan Apudyus sidat adi naipatigammu’t dit maipanggop sin mangiyapuwana. Yoong sadat uduma adi mamiya’n manuttuwa kan sakon, maiyabalig un losan kan dida dalapnu ¹²ulay nu iillan da, adida maimatunan ulay

nu dodonglon da, adida maawatan. Ta nu bokona kama't di, mabalina mambabawi da kad pakawanon Apudyus dida.”^b

Inlawlawag Jesus Dit Abalig Maipanggop Sit Mammumuḷa
(*Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15*)

¹³Utdi, inimus Jesus sidat disipulus na un kanana'n, “Apay adiyu kad maawatan din inyabalig ku? In-inona un maawatan yu dan losana abalig nu?”

¹⁴Utdi inlawlawag Jesus dit abalig un kanana'n, “Sadit bukola inwalis dit tagu, siya'd alig dit ugud Apudyus. ¹⁵Sadit dalana naotdagan dat uduma bukol, siya'd alig dan tagu'n mangngol sit ugud Apudyus yoong dagus un umoy Satanas kaanon kan dida dit uguda dingngol da.

¹⁶“Padana paya sadan uduma tagu maiyalig da utdit kabatbatuwana naotdagan dat bukol. Nu magngol da din ugud Apudyus dagusa mataḷok da un mangawat. ¹⁷Yoong adina makalamut dit ugud kan dida isunga adina mambayag dit manuttuwaan da. Nu awad mapaligatan daon onnu uyungan dat tagu dida maipagapu't manuttuwaan da utdit ugud, dagusa lumipsut daona manuttuwa. ¹⁸Sadit kasassaitana naotdagan dat uduma bukol, alig na dan tagu'n mangngol sin ugud Apudyus, ¹⁹yoong gapu't dan adu'n mabulungan da maipanggop sin mataguwan da uttun pita, san gumamgaman da un gumaknang kan mangala't dan udum paya piyaon da un kuwaon, maseet dit dingngol da un ugud ot adina makabunga. ²⁰Yoong sadit nalasa un pita un naotdagan dat uduma bukol, siya'd alig dan tagu'n mangngol kan mangawat sin ugud Apudyus ot mamunga da un kama't muḷa'n sintututlumpulu, sin-oonomapulu kan singgagasut dat bunga da.”

Abalig Jesus Maipanggop Sit Silaw
(*Lucas 8:16-18*)

²¹Intuluy Jesus dit nan-abalig ot kanana'n, “Awad kad manongog si pingki asina tangngoban onnu igga utdit sogwab katli? Bokon kada igga na utdit kustu un iiggaan? ²²Padana pay un naid maisuluk si adi maipaltaw onnu mailimod si adi mailawag nu timpu na. ²³Dikayu'n awad si inga un makagngol, dumngol kayu.”

²⁴Intuluy Jesus un kanana'n, “Ammaan yu un anagon dan donglon yu un tudtuduk. Ta nu kamaan dit man-iisomsomok yu utdan tudtuduk siya pay ud kamaan dit maawatan yu kan dogaan pay Apudyus. ²⁵Sat tagu'n mangisomok sidan tudtuduk, umaduadu dit maipatigammu kan siya. Yoong sat tagu'n adina isosomok dat tudtuduk, makaana losan ulay sat akita naawatana!”

^b 4:12 Isaias 6:9-10

Sat Maiyaligan Din Mangiyapuwan Apudyus

²⁶Intuluy uman Jesus nantudtudu un kanana'n, "San mangiyapuwan Apudyus maiyalig si osa'n tagu'n ummoy nan-iwalis si nabalu'n bukol sit mumul-ana. ²⁷Masuyop nu labi, gumangun nu bigbigat ot tummubu kan dummakola lawa dat mula na un maid tigammu na utdit nandadako da. ²⁸Ta sat pita, siya'd nampatubu kan nampabunga. Umuna'n tumubu asi lumipi asi naon mamuyag. ²⁹Yoong nu mal-um daon, alan dit nammula dit lakom ta timpu'n aappitanon."

Abalig Maipanggop Sit Bukol Di Mustasa

(Mateo 13:31-35; Lucas 13:18-19)

³⁰Inyimus Jesus un, "Ngadan dit maiyaligan din mangiyapuwan Apudyus onnu ngadan na un abalig nat mabalina mausal? ³¹Maiyalig sit bukol di mustasa un siya'd kaban-ogana bukol situn pita. ³²Yoong nu maimula, dumakola gumabogabong ot mambalina kadakolana mula. Nangkaddako dat sanga na ot umoy dat sissiwit manlubuwan."

³³Adu'n abaliga kama't datu dat inusal Jesus un nangitudtudu't dit ugud Apudyus sigun sit olog dat tagu'n maawatan. ³⁴Naid intudtudu na si adi naiyalig. Yoong nu dida ullawa't dat disipulus na, ipakaawat na un losan kan dida.

Pinaginok Jesus Dit Bali

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵Masdom man sidiya al-algaw, kinnanana Jesus sidat disipulus na un, "Mandolmang taku." ³⁶Tinengyan dat disipulus Jesus dat adu'n tagu ot ummoy da utdit inggawan Jesus un bangka asidaon kaysan. Naitung-ud pay dat uduma bangka kan dida. ³⁷Utdiyon kaklata lawa un gummalit nabilog ot malukulukut dit paluung un maisaysay-u utdit bangka ot dandaniyon mapnu't danum. ³⁸Yoong si Jesus ininggaw sit pungtun dit bangka un uumping sit pungana nasuyop. Pinukaw dat disipulus na ot kinnanana da kan siya un,

"Mistulu, naid kad kokwa na kan sika nu malmos taku?"

³⁹Gummangun si Jesus ot pinaginok na dit bayogbog asina kinnanana sit danum un, "Ustu nan, guminok ka."

Naida tuttuwa dit bali ot gumminok dit malukulukuta paluung.

⁴⁰Utdi kinnanana Jesus sidat disipulus na un, "Apay kumimut kayu? Maid kad pammati yu kan sakon?"

⁴¹Talona nasnasdaaw da kan siya ot nampaim-imkaw da un, "Ngad kad nin dituwa tagu'n ulay dan bayogbog kan danum tuttuwaon da tun ibaga na?"

Pinapiyan Jesus Dit Tagu'n Sinakayan Dat Nadadaga Ispiritu
(*Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39*)

5 ¹Utdiyon dumangpot da utdit domang dit bananaw un lakub din ili'd Gerasa. ²Utdit makalosa da Jesus sit bangka, inggaw osa'n tagu'n sinakayan di nadadaga ispiritu un nanligwat sit kaloblobonan un ummoy ummabot. ³Siya'd inggawana dit kaloblobnan ot maidon makapingil kan siya't dit bilog na ulay itakod da si kinawad. ⁴Kanayun un pingilon da dat ima na kan da iki na si lubid kan kinawad yoong aminona'n pugsaton. Naid makapaginok kan siya ta nabilog. ⁵Labi kan alaligawa manliklikwosa lawa't dit kaloblobonan, kanana pay sit bateled un mampappakuy ot dunudunona pay dit long-ag na si batu.

⁶Maotap na man si Jesus, nanoddaka umoy nampalintumong sit atubang na. ⁷Ot kapakpakuyana un kanana'n, "Jesus un Anak Apudyus un kangattuwan apay lingalingom sakon? Isapatam kan Apudyus un adiyanak dusaon." ⁸Inugud na di ta imbagan Jesus kan siya un, "Sika'n nadadaga ispiritu, taynam nat tagu."

⁹Inimus Jesus un, "Sinnat ngadan nu?"

"Sakon si Sin-amalan onta aduadu kami," kinnanana dit nadadaga ispiritu.

¹⁰Ot nampakpakaasi kan Jesus ta adina paatunon dida't diya ili.

¹¹Inggaw da ud sin-amalana bolok un manubsubsubuk sit baklas dit bateleda adani kan dida. ¹²Ot nampakpakaasi dat dimunyu kan Jesus un kanan dan, "Paoyon dikami ullawa't dan bolok ta dida'd sakayan mi."

¹³Pinalubusan Jesus dida. Ot tinengyan dat nadadaga ispiritu dit tagu ot ummoy da nilumnok sidadit bolok. Utdiyon, nanggugunod dadit umoya duwa'n libu un bolok un kaysan sit gassud ot naotdag da utdit bananaw ot nalmos da un losan.

¹⁴Sadat sin-ayyuwan sidat bolok, nampatodtoddak da un ummoy nangipadamag sit naipasamak sidat tagu't dit ili kan adani un boboloy. Magngol man dat tagu, ummoy da ta ilan da nu ngadan dit napasamak. ¹⁵Dumatong da man kan Jesus, naila da dit tagu'n sinakayan dat adu'n nadadaga ispiritu un mantutupak kan nabadutan ot nabaluwon dit angos na un bokona kama't dit. Ot gaputa kama't di ummogyat da.

¹⁶Sadat nakaila impadamag da dit naipasamak sit tagu'n sinakayan dat dimunyu kan sadat bolok. ¹⁷Ot nampakpakaasi dat tagu kan Jesus ta tengyana dit boboloy da.

¹⁸Ot utdit umoy si Jesus manlugan sit bangka, nampakpakaasi dit tagu un maibulun kan siya.

¹⁹Yoong madin Jesus impalubus un kanana'n, "Manalan ka utdin boboloy yu ta umoy ka ibaga't dan bulun nu dat kingkingwan Apudyus kan nangkakaasi na kan sika."

²⁰Ot kaysan dit tagu utdat losana bobo_loy sidin Decapolis ot impatigammu na dit kingwan Jesus kan siya ot nasnasdaaw dat losana tagu'n nangngol_l sit imbaga na.

Sat Abeng Jairo Kan Sat Babai Un Nanekgel Sit Badut Jesus
(*Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56*)

²¹Nambangka uman da Jesus un nandol_lmang sit domang ot dumangpot da man, inammung dat aduadu'n tagu si Jesus sidit dupit dit baybay.

²²Utdi, dummatong dit osa'n pangaton da utdit sinagoga un mangngadan kan Jairo. Ot utdit naila na si Jesus ummoy nampalintumong sit atubang na. ²³Ot nampakpakaasi un kanana'n, "Awad dit anak ku un babai'n matmattoyan. Pangngaasim ta umoy nu agpadan dalapnu kumiya kad matagu."

²⁴Naibul_lun si Jesus kan Jairo un kaysan ot madabdabbil dat tagu'n naitung-ud kan siya.

²⁵Inggaw pay osa'n babai'n kagwampulu't duwa'n dagunon un makaddal_ladala. ²⁶Aduwon dat ummoyana nampaagasan ot adu pay dat sinagapal_l na utdit mampappaagasana kan nagastu na payon amin un pilak na yoong naida talon kummiyaana nu adi naam-amodota lawa.

²⁷Nadamag na dit maipanggop kan Jesus isunga nakasuppenget sidadit amoda tagu un ummoy sit awid Jesus ot sinekgel na dit badut na. ²⁸Ta kanana't dit somsomok na un, "Ulay nu masekgel ku ullawa din badut na, kumiyaak."

²⁹Ot dagusa naopdan dit dala na ot nagikna na un naidon dit sakit na.

³⁰Dagusa nagiknan Jesus un awad pannakabalin un nau_lus kan siya ot nan-awinga kanana't dat tagu un, "Singngadan din nanekgel situn badut ku?"

³¹Kanan dat disipulus na un, "Apu, iillama adu'n tagu, imusom payyan nu ngad nat nanekgel sinat badut nu?"

³²Yoong nan-awwiawwing si Jesus ta inapona nu singngadan dit nanekgel.

³³Utdi, naawatan dit babai un siya dit in-innapon Jesus gaputa tigammuna un naagasanon. Isunga mamilpilpila ummadani kan Jesus ta kumimut. Nampalintumong ot impudnu na un siya'd nanekgel sit badut na ot naagasanon.

³⁴Utdi, imbagan Jesus kan siya un, "Anak ku, kummiya ka utnat sakit nu gapu't nat pammatim kan sakon. Manalan kaona kapkapiya ta naidon nat sakit nu."

³⁵Sissiya payyan si Jesus un mambagbagbaga utdit dumatong dat nanligwat sit bo_loy Jairo ot imbaag da kan siya un, "Natoyon dit abeng nu, koom payyana lawa un lingalingon nat mistulu," kanan da.

³⁶Nagngol Jesus di un imbaga da yoong adina winiliwili ot imbaga na kan Jairo un, “Adika madanagan basta manuttuwa ka ullawa kan sakon.”

³⁷Adin Jesus impalubus un awad maitung-ud kan dida malaksig kan Pedro kan da Santiago kan Juan un mansunud. ³⁸Sumaal da man sit boloy Jairo, nailan Jesus dadit mampaalipangdasan ot mampaibila manlambat dat tagu.

³⁹Lumnok man kanana kan dida un, “Apay mampaalipangdasan kan mampaibil kayu? Bokona natoy nat abeng, masusuyopa lawa!”

⁴⁰Inyaamang da si Jesus. Yoong pinalaksun na dida asina inayagan dit ama kan inan dit abeng kan dat tulu'n disipulus na ot nilumnok da utdit dalom un ininggawan dit abeng. ⁴¹Inaggoman Jesus dit iman dit abeng ot kinnanana un, “Talita kumi!” Sat piyaona'n ugudon, “Abeng, ibagak kan sika un gumangun ka.”

⁴²Dagusa gumangun dit abeng ot kummiyang ta kagwampulu't duwa'n tawon naon. Talona nasnasdaaw da utdit napasamak.

⁴³Ot imbilibilin Jesus kan dida un masapula naid udum si mangibagbagaan da utdi un kingwa na. Ot imbagana un pakanan da dit abeng.

Adin Dat iNazaret Tinuttuwa Si Jesus

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 ¹Tinengyan Jesus diya boboloy ot nangulin sin boboloy na ud Nazaret un naitung-ud pay dat disipulus na. ²Al-algaw man un iillongan, ummoy si Jesus nantutudu't dit sinagoga ot nasnasdaaw dat aduadu'n tagu'n nandongol sit tududu na ot kanan da un, “Nangalan ditu uttun tigammu na? Ngadan tun nangal-ana uttun silib na kan pannakabalin na un man-am-amug? ³Bokon kada sadit kalupantel un anak Maria kan sunud da Santiago, Jose, Judas kan Simon? Inggaw da paya losan situ dat susunud na un babai.” Ot adin dat tagu maawat si Jesus.

⁴Utdi kinnanana Jesus kan dida un, “Madayaw nat propetan Apudyus sidat losana umoyana malaksig sidat mismu'n kailiyana, kabagiyana kan kaboloy na.”

⁵Siya'd gapuna un adin Jesus nangwa't nakaskasdaaw sisi malaksig sidat akita lawa'n masakita inagpadana ot kummiya da. ⁶Nasnasdaaw si Jesus sit adin dat kailiyana manuttuwaan kan siya.

Ot dinakdak Jesus dat kailin-ili un ummoy nantutudu.

Imbaun Jesus Dat Kagwampulu't Duwa'n Disipulus Na

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

⁷Pinandatdatong Jesus dat kagwampulu't duwa'n disipulus na ot sinindogwa na dida ta ibaun na dida un umoy manududu. Initdana dida si kalintogana mangaddag si nadadaga ispiritu.

⁸ Utdit daan da un manalan binilin na dida un maid talon idallay da nu adi abusa lawa'n sul'kud. Adida mambalun si kanon da, adida mangawit si pasiking onnu mambulsa't pilak. ⁹ Mabalina man-usal da si sandalyas yoong adida mangala't badut si mansukatan da.

¹⁰ Imbagana pay kan dida un, "Nu awad mamalnok kan dikayu utnat boboloya ayan yu, siya'd inggawan yuwon inggana't taynan yu diya ili. ¹¹ Nu awad boboloy un naid mamalnok kan dikayu kan adida donglon nat itudtudu yu, tengyan yu diya boboloy ot ikagkag yu dat gabu utdat iki yu si bintang un madusa da ta sinumdiyan da dat itudtudu yu."

¹² Utdi kaysan dat disipulus Jesus un ummoy nangitudtudu't dat tagu un masapula mandadaolijan da dat basul da ot igongda daona mambasbasul. ¹³ Inaddag da dat dimunyu utdat tagu un sinakayan da kan adu pay dat inapusan da si lana un masakit ot kummiya da.

Sat Natoyan Juan Un Mambubunyag

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴ Nagngol ali Herodes^c dit maipanggop sit kokkoon Jesus ta nandinadinamag. Kanan dat udum un, "Ummungal si Juan un Mambubunyag! Siya'd gapuna un awad pannakabalin na un mangwa't nakaskasdaaw."

¹⁵ Yoong kanan dat udum pay un, "Si Elias."

Ot sadat udum payyan kanan da un, "Osa un propetan Apudyus un kama payon sidat propetana utdit aw-awe."

¹⁶ Yoong magngol man Ali Herodes dit ibagbagan dat tagu kanana un, "Si Juan un Mambubunyag un pinaputul ku dit bagang na yoong ummungal!" ¹⁷ Kama't di dit imbagan Herodes ta siya'd nampadopap kan nampaibalud kan Juan sidit. Kingwa na di un impagapu na kan Herodias un asawan Felipe un sunud na un inasawa na.

¹⁸ Ta si Juan, kanayuna ibaga na kan Herodes un, "Iyadin dit lintog taku'n asawaom nat asawan nat sunud nu." ¹⁹ Siya'd gapuna un laweng dit angos Herodias kan Juan ot piyaona'n papatoy. Yoong maid makwaana ²⁰ ta umogyat si Herodes kan Juan ta tigammu na un nalintog kan nasantuwana tagu. Isunga tataalakugona. Ot ulay nu makapabulung kan siya dat itudtudun Juan, pipiyaona un donglon.

²¹ Yoong dummatong dit gundaway Herodias. Utdit timpu'n algawa naiyanakan Herodes nan-amung da ot inawis da dat oopisyal di gubilnu, oopisyal di suldadu kan dat nangangatu un tagu't din Galilea. ²² Utdiya amung ummoy nanadok dit balasanga anak da Herodias kan Felipe ot nasnas-om da Herodes kan dat sangaili na. Ot kanan Herodes sidit balasang un, "Losana piyaoma kodawon kan sakon, itdok kan sika."

^c 6:14 Siya si Herodes Antipas

²³Insapatana un, “Singngadan na man un kodawom, itdok ulay nu sat kagogwan ditun mantulayak!”

²⁴Utdi, ummoy yan nantukug dit balasang sidit ina na ot kanana’n, “Ngadan kadnin nat kodawok kan siya?” Kanan dit ina na un, “Kodawom dit ulun Juan un Mambubunyang.”

²⁵Utdi, inni-iway na un nan-ulin kan ali Herodes ot imbaga na kan siya un, “Piyaok un itdom kan sakon situn satun dit napalatu un ulun Juan un Mambubunyang.”

²⁶Talona nasigasigab dit angos ali Herodes yoong adina mabalina adi tungpalon gapu’t dit sapata na kan dingngol dat sangaili na. ²⁷Ot nangibauna dagus si suldadu’t umoy mangala’t dit ulun ud Juan. Kaysan dit suldadu un umoy namutu sit ulun Juan sit babaludan. ²⁸Utdiyon indatong na dit napalatu’n ulun Juan ot intod na utdit balasang. Asin payon dit balasang intod kan ina na.

²⁹Matigammuwan man dat disipulus ud Juan dit naipasamak ummoy da innalā dit ladag Juan un innilbon.

Pinakanan Jesus Dat Aduadu’n Tagu

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰Utdit nangulin dat kagwampulu’t duwa’n disipulus un imbaun Jesus, imbaga da kan siya dat losana kingkingwa da kan intudtudu da. ³¹Yoong gaputa masukasukata dumatong dat un-unaya tagu un adida pay mawili un mangan, kinnanān Jesus sidat disipulus na un, “Takun, ta umoy taku man-ila’t igawa maid tagtagguwan si man-illongan taku’t akit.” ³²Utdi nambangka da un kaysan un dida’l lawa utdit igawa maid tagtagguwan.

³³Yoong adu dat nakaila utdit kaysanan da ot naimatunan da dida. Kadon, nampatodtoddak dat tagu un nanligwat sit kailin-ili ot inunaan da da Jesus un dummatong.

³⁴Dumangpot man da Jesus naila na dat aduadu’n tagu. Nadaguwan kan dida ta kama dat kannelu un maid man-aayyuwan kan dida. Ot inlugina’n nanudtudu ot adu dat intudtudu na kan dida. ³⁵Utdit gumidgidamon, ummoy dadit disipulus na kan siya ot kanan dan, “Masdomon, naid pay tagtagguwan situ. ³⁶Padalnom dan tagu ta umoy da utdan adani’n boboloy gumatang si mabalin da un kanon.”

³⁷Yoong summungbat si Jesus un, “Dikayu’d mangitod si kanon da.”

Kanan dat disipulus na kan siya un, “Umoy kami nin gumatang si tinapaya banol di duwa’n gasuta denario^d un ipakan mi kan dida?”

³⁸Inimus Jesus kan dida un, “Piga dit tinapay yu un awad sinat? Umoy yu ud ilan.”

Ummoy da inila asida impatigammu kan Jesus un, “Awad lima’n bukoḷa tinapay kan duwa’n ikan.”

^d 6:37 Ilan yu utdin glosario dit kaipooyan din denario

³⁹Kadon imbilin Jesus sidat disipulus na un mantupakon da dat tagu un maul-ulmung da utdit kabollatan. ⁴⁰Utdi, nanlekus da un naul-ulmung si singgagasut kan sinlilimampul.

⁴¹Inalan Jesus dit lima'n bukola tinapay kan duwa'n ikan ot nantangad langit un nanyaman kan Apudyus, asina biniibiik dida'n intod sidat disipulus na ta iwalas da utdat tagu.

⁴²Ot losan da un nabsuga nangan.

⁴³Sinupon da man dat nabun-ana tinapay kan ikan, napnu dat kagwampul't duwa un lakba. ⁴⁴Umoya lima'n libu dat lalaki'n nangan un adina naibilang dat babai kan abeng.

Sat Kummiyangan Jesus Sit Lap-at Dit Danum

(Mateo 14:22-33; Juan 6:15-21)

⁴⁵Maabus man di, dagusa pinanlugan Jesus dat disipulus na utdit bangka ta umuna da ud Betsaida utdit domang didit bananaw, sidit mampadalnana utdat adu'n tagu.

⁴⁶Mangkadalan man dat tagu, nanagada si Jesus sit bateled dalapnu manluwalu.

⁴⁷Utdit lumabiyon inggawon dit bangkan dat disipulus Jesus sit adani't dit gawan dit baybay, yoong iingaw payyan si Jesus sit bateleda ossaan. ⁴⁸Naotap na dat disipulus na un mampaligata managwan sit bangka da, onta dupakon dit bayogboga amod dida. Bungbung-on man, kummiyang si Jesus sit lap-at dit danuma ummadani kan dida ot panggop na un lausan dida. ⁴⁹Yoong mailan man dat disipulus dit mangkikkiyang sit lap-at dit danum, kanan da nu banig ot nakapakuy da ⁵⁰ta amoamod dit kimut da. Yoong dagusa gumminga't Jesus un kanana'n, "Adi kayu kumimut ta sakon. Adi kayu madanagan!"

⁵¹Utdi nakalugan si Jesus kan dida ot kaklata naid dit bayogbog. Talona nasnasdaaw dadit disipulus na, ⁵²onta adida naawatan nu singngadan ud Jesus sidit nampaaduwana utdit tinapay gaputa ginumlang payyan dit ulu da.

Pinapiyan Jesus Dat Nasakit Sin Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³Utdit makadolmang da, dummangpot da utdin boboloy Genesaret. Insilu da dit bangka da utdit dupit. ⁵⁴Lumsa da man sit bangka dagusa naimatunan dat tagu si Jesus, ⁵⁵ot nampatodtoddak da un ummoy nangibaga't dat losana tagu't diya nangkalliputa boboloy. Ot binuligan da dat masakit kan dida un indatong sit singngadan na man un dingngol da un kawadan Jesus. ⁵⁶Singngadan na man un boboloy onnu ili'n ummoyan Jesus, nan-idatong da utdat masakit sidit uummungan di tagu un mabalina ayon Jesus. Nampakpakaasi da kan Jesus ta ipalubus na un

sekgelon dat masakit dit badut na ulaya lawa'n sat lagayadana. Ot losan dat nanekgel, kummiya da.

Sat Tutdudu Un Tinawid Dat Judio Utdat Dadakkoḷ Da

(Mateo 15:1-9)

7 ¹Nandadatdatong da kan Jesus dat Fariseo kan dat mimistulun di lintog un nanligwat Jerusalem. ²Ot naila da un sadat uduma disipulus Jesus adida binuluwan dat ima da utdit kadawiyana mambubuluḷun dat Judio asida mangan. ³Ta sadat Judio talon sidat Fariseo, adida mangan nu adida yan koon dit kadawiyana da un mambubuluḷu un tinawid da utdat dadakkoḷ da. ⁴Padana pay un nu mangulin da un manligwat sit lalakuwan adida mangan nu adida yan koon diya kadawiyana da un mambubuluḷu kan adu pay dat kadawiyana tinawid da un uunnudon da un padan din mangkikiwas da utdan tasa, banga kan da kandelu da.

⁵Ot gaputa kama't di, inimus dat Fariseo kan dat mimistulun di lintog kan Jesus un, "Apay danat disipulus nu un adida unudon dit kadawiyana un mambubuluḷu un impatawid dat dadakkoḷ taku? Ta mangan da un adida yan mambuluḷu."

⁶Summungbat si Jesus un, "Tuttuwa dit paimpadtun Apudyus kan Isaias maipanggop kan dikayu'n man-ag-agin un kanana'n, 'Sadatuwa tagu, dayawon da ud sakona lawa si bagbaga yoong adayu dit aangson da kan sakon.

⁷Maid selselbin dit mandayawan da kan sakon gaputa itutdudu da dat lintoga kingwan di tagu ot ibilang daon un bilin ku.'

⁸"Tuttuwa di ta inwalin yu dat bilin Apudyus ot sadat lintoga kingwan dat tagu dat uunnudon yu.

⁹"Nalaing kayu un mansumdi utdit bilin Apudyus dalapnu maitultuluya maunud dat kadawiyana naipatawid kan dikayu. ¹⁰Ta kanana't dit bilina ingkanglit Moses sidit un, 'Dayawom da amam kan inam,' kan kanana pay un, 'Sanat mangibaga't laweng sit ama na onnu ina na, masapula mapatoy.' ¹¹Yoong sanat itutdudu yu kanan yu un sat tagu'n mangibaga kan ama na onnu ina na un, 'Korban dit itulung ku kan dikayu,' (piyaona'n ugudon maitod kan Apudyus,) ¹²adinaon masapula tumulung kan ama na onnu ina na. ¹³Ot maipagapu utdiya itutdudu yu, inwalin yu dit ugud Apudyus gapu utdat kadawiyana ipatawid yu utdat tagu. Adu dat udum payyana kama't datu un kokkoon yu," kinnanana Jesus.

Sat Makabasulan Di Tagu

(Mateo 15:10-20)

¹⁴Utdi, inayagan Jesus uman kan siya dat adu'n tagu ot kinnanana kan dida un, "Dumngoḷ kayu'n losan situn ibagak ot ammaan yu un anagon.

¹⁵Bokona siya'd mampadadag si tagu utdit man-iilan Apudyus dit ipa|nok na utdit sangi na, nu adi sat manligwat sit aangsona. ¹⁶[Nu awad inga yu un makagngol, dumngol kayu.]”^e

¹⁷Tinengyan Jesus dat aduadu'n tagu ot kaysan sit bo|oy. Ummoy dat disipulus na inimus nu ngadan dit kaipooyan dit inyabalig na. ¹⁸Ot kanan Jesus kan dida un, “Apay pati kan dikayu adi kayu makaawat? Adiyu kad tigammu un bokona sat kanon di tagu ud makabasulana ¹⁹ta bokona manalan sit somsomok na nu adi manalan sit buwang na asi uman lumaksun?” (Sadiya imbagan Jesus, impatigammu na un losana makan, mabalina kanon di tagu.)

²⁰Ot intuluy Jesus un, “Sat manligwat sit aangson di tagu siya'd mampadadag kan siya. ²¹Ta sat aangson siya'd manligwatan dit losana nadadaga somsomok di tagu un mangidulun kan siya'n mangwa utdan koko-on di man-asawa utdit daan na payyan maasaw-an, man-akaw, kumatoy, makadagdagas, ²²man-agum kan manomsomoka mangwa't nadadag sidan udum, mangallilaw, manlablabos un gangganas, umaapa|, man-ugud si lawenga maisuganggang sidan udum, manaktakka| kan uduma bokobokona koko-on.

²³“Sadatu un losana nadadaga koko-on, manligwat da utdit aangson di tagu ot dida'd mampadadag kan siya utdin man-iilan Apudyus.”

Sat Pammatin Dit Osa'n Babai

(Mateo 15:21-28)

²⁴Utdi tinengyan Jesus diya bobo|oy ot kaysan sin adani'd Tiro kan Sidon. Dumatong man, nakaigaw sit osa'n bo|oy. Adina piyaon nu tigammuwon dat tagu dit inggawana't di. Yoong natigammuwan da kampay.

²⁵Ta inggaw babai un sinakayan di nadadaga ispiritu dit anak na un babai ot magngolana man un dummatong si Jesus, dagusa inummoy kan siya ot nantalluku utdit sanguwana'n nampakaasi. ²⁶Satuwa babai bokona Judio ta kaganakan di iFenicia un osa'n ili'd Siria ot Griego dit bagbaga na. Impakaasi na un addagon Jesus dit dimunyu't dit anak na.

²⁷Inyabalig Jesus un nangibaga kan siya un, “Unaon taku yan pakanan dat abeng ta bokona kalobbongana'n ikob-a| ta utdanat asu dit kanon di abeng.”

²⁸“Tuttuwa nat Apu,” insungbat dit babai. “Yoong ulay danat asu utnat sogwab di lamesaan kanon da danat bugtan di abeng.”

²⁹Ot kinnanang Jesus kan siya un, “Gapu utnata imbagam, mabalina manalan kaon ta tinengyanon dit dimunyu dit abeng nu.”

³⁰Utdi nangulin dit babai utdit bo|oy da ot dinakngana dit abeng un uumboga kapkapiya ta tinengyanon dit dimunyu.

^e 7:16 Maid tun bersikulu 16 utdan uduma manuskrito utdin bagbagan di Griego.

Pinapiyan Jesus Dit Tagu'n Naumol Kan Nabongngog

³¹Utdiyon tinengyan Jesus ud Tiro ot nangulin sin igid din bananaw sidin Galilea un inoy na ud Sidon kan sadat boboloya mangngadan Decapolis. ³²Inggaw da ud tagu'n nangidatong si lalaki un nabongngog kan naumol pay ot nampakpakaasi da kan Jesus ta iyagpad na dit ima na kan siya. ³³Inyadayun Jesus dit lalaki utdat tagu ot makaadayu da man, insulong Jesus dat pagayyamot na utdat ingan dit lalaki asina nanlugga ot inaplusana dit dilan dit lalaki. ³⁴Nantangad si Jesus ud langit ot nakasinta'n kanana'n, "Epfata." Satun piyaona un ugudon tu, "Mambukat ka." ³⁵Dagusa nambukat dat inga na ot makagngolon dit lalaki kan lummum-oy dit dila na ot nanggodongon dit mambabagbaga na.

³⁶Utdi binilin Jesus dat tagu un adida ibagbaga tuwa kingwa na. Yoong bilibilinona kad dida amodota inwalwalagawag da dit naila da un kingwana.

³⁷Talona nasnasdaaw da un losan ot kanan da un, "Laulaus un losan dan kokkoona. Padonglona pay danat nabongngog kan mambabagbagaona danat naumol."

Pinakanan Jesus Dat Oyata Libu'n Tagu

(Mateo 15:32-39)

8 ¹Utdiya timpu un ininggawan Jesus sidi, nandatdatong uman dat aduadu'n tagu. Ot utdit maidon kanon da, inayagan Jesus dadit disipulus na ot kinnanana kan dida un, ²"Madaguanak sidatu'n tagu ta tulu'n algaw daon un iniinggaw kan ditaku't tu ot naidon kanon da. ³Nu padaInok dida't dan boloy da un mabibittil, matalimudaw da utdin dalan ta adayu tun nanligwatan datun udum."

⁴Summungbat dat disipulus Jesus un, "Manga-an si ipakan sidatu'n aduadu'n tagu uttun igawa maid tagtaguwan?"

⁵"Piga dit tinapay yu un awad sinat?" kanan Jesus kan dida. Ot kanan da un, "Pitu'n bukol."

⁶Pinantupak Jesus dat tagu't dit pita. Utdi, innaala na dat pitu'n bukol tinapay ot nanyaman kan Apudyus. Maabus man un nanyaman biniibiik na dit tinapay asina intod sidat disipulus na ot inwalas da utdat adu'n tagu.

⁷Inggaw da pay akita ikana banan-og ot nanyaman uman kan Apudyus asina intod sidat disipulus ta iwalas da utdat tagu.

⁸Losan da un nabsuga nangan. Ot sinupon man dat disipulus na dat buna, napnu dat pitu'n lakba.

⁹Umoya opata libu'n tagu dat nangan.

¹⁰Utdiyon pinadalan Jesus dat adu'n tagu asida un dagus nambangka utdat disipulus na un kaysan Dalmanuta.

Kindaw Dat Fariseo Un Man-am-amug Si Jesus

(Mateo 16:1-4)

¹¹Inggaw da ud dummatonga Fariseo un ummoy nakasinsinnungbat kan Jesus ta panggop da un ok-okabon. Ot kindaw da un mangipaila't am-amug si mangilasinan nu imbaun Apudyus.

¹²Ot ummangos si nada_lom asina kinnanana kan dida un, "Apay datun tagu't tuwa lonap un man-inap da ut am-amug si mangilasinan nu imbaunak kan Apudyus? Tuttuwa tun ibagak un adik mangipaila't am-amug si mangilasinan yu."

¹³Ot tinengyan Jesus dida ot nanlugan da utdit bangka'n kaysan sit domang.

Maiyalig Si Bubud Dat Tutdudun Dat Fariseo

(Mateo 16:5-12)

¹⁴Naliuwan dat disipulus Jesus un namba_lun si tinapay ot simbukola lawa dit inggaw kan dida't dit bangka da. ¹⁵Binagaana dida ot kanana'n, "Mansiput kayu ot alimbanan yu dit bubud dan Fariseo padana pay kan Herodes."

¹⁶Yoong gaputa adida naawatan dit kaipooyan dit imbaga na, kanan da un, "Siya'd imbaga na di ta maid tinapay taku ussiya."

¹⁷Titiggammun Jesus dit babagbagaon da ot kanana kan dida un, "Apay un sanat kamaid di tinapay yu nat babagbagaon yu? Adiyu kad payyan maawatan un awad pannakabalin ku? Ginum_lang kad nat ulu yu? ¹⁸Adi kayu kad makaila ya annat ata yu? Adi kayu kad makagngol ya annat inga yu? Naliuwan yu kadon dit ¹⁹namiikak sit lima'n bukola tinapaya impakan sidat lima'n libu un tagu, piga'n lakba dit nabun-an un sininup yu?"

Kanan da un, "Simpulu't duwa un lakba."

²⁰"Ot utdit biniibiik ku dat pitu'n bukola tinapaya impakan sidat opata libu un tagu, piga'n lakba dat nabun-ana sininup yu?" kinnanana Jesus.

Kanan da un, "Pitu'n lakba."

²¹Utdi kinnanana Jesus kan dida un, "Adiyu kad payyan maawatan?"

Pinapiyan Jesus Dit Naku_lap Sidin Betsaida

²²Utdi kaysan da Jesus ud Betsaida. Dumatong da man, inggaw da ud nangisaal si tagu'n naku_lap ot nampakpakaasi da kan Jesus un agpadana.

²³Utdi kiniwid Jesus dit naku_lap ot indalan na utdit lasin dit boboloy. Nilugpaana dat ata na asina inagpadan ot inimus na un, "Awad mailam?"

²⁴Mandiyat man dit lalaki kanana un, "Makailaak si tagu yoong kama da si kayu un mangkikkiyang."

²⁵Inagpadan payyan Jesus dat atan dit lalaki. Utdit tumukkol dit lalaki kummiyaon dat ata na. Napaddaon dit man-iila na.

²⁶Utdi, pinadala_n Jesus dit lalaki un kanana'n, "Mandadawwos ka utdin boloy yu ot adim ayonon nat boboloy."

Imbutaktak Pedro Nu Singngadan Jesus

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷Utdiyon inummoy da Jesus kan dat disipulus na utdat boboloya lakub Cesarea Filipos. Utdit manaddalanan da utdi, inimus Jesus sidat disipulus na un, "Singngadan ku utdit makanan dat tagu?"

²⁸Summungbat da un, "Sika kanu si Juan un Mambubunyag. Kanan pay dat udum un sika kanu dit Elias yoong sadat udum payyan kanan da un osa ka utdat propetan Apudyus sidit aw-awe."

²⁹"Dikayu nu, singngadan ku utnat makanan yu?" inyimus Jesus. Summungbat si Pedro un, "Sika dit Kristu."

³⁰Ot binilin Jesus dida un adida ibagbaga si udum dit maipanggop kan siya.

Impatigammu Jesus Dit Mapatoyana Kan Umungalana

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹Utdiyon inugin Jesus un ipatigammu utdat disipulus na un siya un Inyanak di Tagu, masapula sagapalona'd adu'n ligat. Sumdiyan dat lalallakay di Judio, aap-apun di padi kan mimistulun di lintog ot mapatoy yoong umungal nu lumabas tulu'n al_gaw. ³²Nalawag dit naniibaga na uttu kan dida. Utdi indallay Pedro si Jesus sit ad-adayu ot inggimau na. ³³Yoong summangu si Jesus ot ummila utdat disipulus na asina inggimau si Pedro un, "Adayuwanak Satanas! Ta bokona sat piyaon Apudyus nat sosomkom nu adi sat piyaon di tagu."

³⁴Inayagan Jesus dat tagu kan siya pati utdat disipulus na ot kinnanana un, "Nu sinned mamiya un maidagamung kan sakon, masapula igongda naona somsomkon dit mataguwana uttun pita, bukudona nat kulus^f na asi umunud kan sakon. ³⁵Ta sanat tagu'n gumamgam sit mataguwana't tun pita, adina maitdan si mataguwana't inggaingga. Yoong sat tagu'n matalak na dit mataguwana maipagapu't manuttuwaana kan sakon kan mangituduwana't din Nabalun Damag maipanggop kan sakon, maitdan si mataguwana't inggaingga. ³⁶Ta ngadan nat maganab nat osa'n tagu nu mangkuwa na dan losana binaknang situn lubung yoong matalak na dit mataguwana't inggaingga? Naid. ³⁷Ta maid mabalina maitod di tagu si kasukat din mataguwana. ³⁸Nan-awidan dan tagu't tuwa lonap si Apudyus ot sadan sinan-apudyus ud dayawon da kan talona gumabasul da. Ot singngadan na man kan dida dit mangibain kan sakon padana pay sidan tudtuduk, sakona Inyanak di Tagu ibain ku pay nu mangulinak

^f 8:34 Ilan yu utdin Mateo 6:24

situn pita. Ta mangulinaka awad kan sakon dit nakaskasdaawa kinangatun Amak ot bu^lun ku dat nasantuwana aanghel.”

9 ¹Utdi, kanana un, “Tuttuwa tun ibagak un awad kan dikayu un antu uttun satun ud adi yan matoy inggana’t maila da dit dumakngan dit mangiyapuwan Apudyus kan sat pannakabalin na.”

Sat Naobsan Dit Ilan Jesus
(*Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36*)

²Lumabas man onoma al^gaw, indallay Jesus da Pedro, Santiago kan Juan un nanagada’t dit nangatu’n bateled un dida ullawa. Inggaw da man sisi, naobos dit ilan Jesus. ³Sadit badut na manilisiling dit kapo^lkas na un naidon makapapo^lkas situn lap-at pita.

⁴Ot kak^lata nailan dat tu^lu’n disipulus da Elias kan Moses un makabagbagbaga kan Jesus.

⁵Kinnan Pedro kan Jesus un, “Apu, napiya ta antu taku’t tu. Mangwa kami si tu^lu’n sigay ta mangkuwam nat osa, mangkuwan Moses nat osa kan mangkuwan pay Elias nat osa.”

⁶Kanana ullawa di ta naid tigammu na si ibaga na utdit amoda kimut da.

⁷Utdi, kak^lata inggaw bunota nangayyung kan dida ot inggaw ginga’n nanligwat sit bunot un kanana’n, “Siyatu’d pipiyaoka Anak ku, dumngol^l kayu kan siya.”

⁸Dagusa ummila da utdit nangkalliput yoong naid sabali’t naila da nu adi abus si Jesus ullawa.

⁹Utdit madama’n gumusad da utdit bateled, binilibilin Jesus dida un adida ibagbaga’t udum dit naila da inggana’t sadit Inyanak di Tagu, umunga^l kan katoy.

¹⁰Tinungpal da dit bilin Jesus yoong mampaim-imus da nu ngadan dit piyaona’n ugudon dit imbaga na un umunga^l kan katoy.

¹¹Ot inimus da kan Jesus un, “Apay kanan danat mimistulun di lintog un masapula umun-una si Elias un dumatong nu sadit Kristu nu?”

¹²Summungbat si Jesus un, “Tuttuwa’n masapula mauna si Elias un dumatonga umoy mangisagana’t dat losan. Ot ngadan nat makanan yu utdit naikanglit sit ugud Apudyus un sakona Inyanak di Tagu sagapalo^k dat adu’n ligat kan sumdiyanak sidat tagu? ¹³Yoong ibagak kan dikayu un naabusona dumatong si Elias ot kingwan dat tagu dat singngadan na mana lawenga piniya da un kingwa kan siya un kama’t dit naikanglit sit ugud Apudyus un makwa kan siya.”

Pinapiyan Jesus Dit Abenga Sinakayan Di Dimunyu
(*Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43*)

¹⁴Utdit dakngon da Jesus dat disipulus un natengyan, naila da dat aduadu’n tagu’n nangammung kan dida kan dat mimistulun di lintoga

makasungsungbat kan dida. ¹⁵Mailan man dat tagu'n dumoldoldol si Jesus, nasnasdaaw da ot nampatodtoddak da un umoy nangabat.

¹⁶Inimus Jesus un, "Ngadan nat mansisinnungbatan yu kan dida?"

¹⁷Osa't dat kaaduwan dit summungbat un, "Mistulu, indallay ku tun anak ku kan sika ta sinakayan di nadadaga ispiritu ot adina makabagbaga. ¹⁸Nu sakayanon dit ispiritu matukas kan manlalablab tun sangi na, manggitil datun ngipon na kan kumtug tun long-ag na. Imbagak sidanat disipulus nu un addagon da yoong adida kaboolan."

¹⁹Summungbat si Jesus un, "Ay, naid pammati yu un tagu. Kamaan nat kabayag ku un iingaw kan dikayu inggana't manuttuwa kayu? Kan kamaan nat kaandun nat mangiyan-anusak kan dikayu? Idatong yu kan sakon nat abeng."

²⁰Indatong da kan Jesus dit abeng. Ot mailan man dit nadadaga ispiritu si Jesus, dagusa pinanwogowog na dit abeng ot natukasa nanduladulag un manlalablab dit sangi na.

²¹Inimus Jesus sit ama na nu kamaan dit kabayag dit gummiknaana.

Ot kanan dit ama na un, "Manipud sit kaban-og na. ²²Kanayuna isubban dit ispiritu utdit apuy kan ilmos na utdit danum si mamatoyana kan siya. Ot nu kaboolam, mangaasi ka ta tulungam dikami."

²³"Nu kaboolak, kanam?" kinnanang Jesus. "Maid adi makwa nu manuttuwa nat osa'n tagu kan Apudyus."

²⁴Dagusa impakuy dit aman dit abeng un, "On, manuttuwaak! Ot tulunganak situn kinakulang tun pammatik."

²⁵Utdit mailan Jesus dat adu'n tagu'n manodtoddaka umadani inggimau na dit nadadaga ispiritu un kanana'n, "Sika un ispiritu un nangumol kan namongngog situ un abeng, bilinok sika un tengyam ot adi kaon manguliulin."

²⁶Nampakuy dit ispiritu ot inwogowog na dit abeng asina tinengyan. Nagngat dit abeng un kama't ladag dit ila na ot kanan dat kaaduwan un, "Natoy."

²⁷Yoong inaggoman Jesus dit iman dit abeng un namangun ot summikad dit abeng.

²⁸Utdit nilumnokon da Jesus pati utdat disipulus na utdit boloy, inimus da kan siya un dida'l lawa un, "Apay adimi maaddag diya nadadaga ispiritu?"

²⁹Summungbat si Jesus un, "Maid makaaddag sinata ispiritu nu adi luwalu ullawa."

Imbagan Jesus Uman Dit Maipanggop Sit Mapatoyana
(*Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45*)

³⁰Utdi tinengyan da diya igaw ot nangoy da ud Galilea. Adin Jesus piyaon nu tigammuwon dat tagu dit inggawana, ³¹ta isulsulu na dat

disipulus na. Kanana kan dida un, “Sakona Inyanak di Tagu, dandaniyona maiyawatak sidat tagu. Patoyon da ud sakon yoong nu lumabas tulu’n algaw, umungalak.”

³²Adida naawatan dit kaipooyan dit imbaga na yoong ummogyat da un nangimus kan siya.

Sat Kangattuwan Sin Mangiyapuwan Apudyus

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³Dummatong da ud Capernaum ot utdit inggaw da utdit dalom boloy, inimus na utdat disipulus na un, “Ngadan dit mansisinnungbatan yu utdin dalan?”

³⁴Yoong adida ginumgumminga onta babagbagaon da nu singngadan dit kangattuwan kan dida.

³⁵Nantupak si Jesus ot inamung na dat kagwampul’t duwa’n disipulus na asina kinnanana kan dida un, “Singngadan na mana mamiya un siya’d kangattuwan, masapula ipadoba na nat long-ag na inggana’t siya’d kadobaan kan masapula manselbi utdan losan.”

³⁶Utdi, nangala’t abeng si Jesus ot pinasikad na utdit gawa da. Binakwal na dit abeng asina kinnanana kan dida un, ³⁷“Singngadan na man un mangawat si napakumbaba un padan ditu un abeng un ipagapu na kan sakon, sakon ud inawat na ot singngadan na man un mangawat kan sakon, bokona lawa’n sakon ud inawat na nu adi inawat na pay dit nangibaun kan sakon.”

Sanat Adi Gumusul Bulun Taku

(Lucas 9:49-50)

³⁸Kanan Juan kan Jesus un, “Mistulu, nakaila kami si tagu un man-addag si dimunyu un usalona nat ngadan nu. Yoong inyapa mi dit koono gaputa bokona bulun taku.”

³⁹Yoong kinnanana Jesus un, “Adiyu iyapa ta maid mangkokwa si am-amug un usalona tun ngadan ku asi mambagbaga’t nadadaga maisuganggang kan sakon nu maabus. ⁴⁰Ta singngadan na man un adi gumusul kan ditaku, bulun taku. ⁴¹Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un singngadan na man un mangtod si sintasa un danuma inumon yu gaputa tagu dikayu kan Kristu, maawat na un maawat dit gun-guna na un itdon Apudyus.”

Sat Maigapuwan Di Makbasulan

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴²“Singngadan na man un maigapuwan di makbasulan di osa’t dat aabenga mamati^g kan sakon, un-unnaya lawa’n matakodan si dakolana

---

^g 9:42 Ilan yu utdin Mateo 18:6; Lucas 17:2

gigillingana batu dit bagang na asi maidawat sin baybay. ⁴³⁻⁴⁴Ot nu sanat imam dit maigapuwan di makabasul^ulam, putdom! Un-unnaya lawa un osossaan nat imam un lumnok sin mataguwan si inggaingga nu sanat duwa nat imam un manalan sin impiyelnu un maid maksopan din apuy si inggaingga. ^h ⁴⁵⁻⁴⁶Ot nu sanat ikim nat maigapuwan di makabasul^ulam, putdom! Un-unnaya lawa'n ossaan nat ikim un lumnok sin mataguwan si inggaingga, nu sanat duwa nat ikim un umoy sin impiyelnu. ⁴⁷Ot nu sanat atam nat maigapuwan nat makabasul^ulam, tuwilom! Un-unnaya lawa'n ossaan nat atam un lumnok sin mangiyapuwan Apudyus nu sanat duwa nat atama maidawat sin impiyelnu. ⁴⁸Ta utdin impiyelnu, adida matoy dan ogos un mangan kan dida kan adina maksop din apuy. ⁱ

⁴⁹“Losan dan umunud kan sakon mansagapal^u da si adu un ligata mamadas kan dida. ^j ⁵⁰Naselbi nat asin nu mannanayun dit apgad na yoong nu mangkubay, naidon selbi na ta adinaon mabalina maiyulin dit apgad na. Padana un mannanayun okyan kan dikayu nat kababalin di osa'n umunud kan sakon dalapnu naselbi kayu, kad mantutunus kayu.”

Sat Tutdudun Jesus Maipanggop Si Idang

(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

10 ¹Tinengyan da Jesus diya boboloy ot ummoy da utdin lakub Judea utdin kapon domang din wangwang Jordan. Aduadu uman dat tagu'n nandatdatong kan siya ot tinudtuduwana dida un siya payon dit doda'n koko-ona.

²Inggaw da ud Fariseo un ummoy kan siya nan-imus dalapnu padpadason da ot kanan dan, “Ipalubus kad dit lintog taku'n idangan dit lalaki si asawa na?”

³Summungbat si Jesus un, “Singngad dit imbilin Moses kadot kan dikayu?”

⁴Summungbat da un, “Impalubus Moses un mangwa dit lalaki si kasulatan dit man-idangan da, asina pada^lnon dit babai.”

⁵Summungbat si Jesus un, “Siya'd imbilin Moses kan dikayu di gaputa adi kayu matudtuduwan. ⁶Yoong sidit luglugi'n namaloswaan Apudyus si tagu, kingwana dit lalaki kan babai. ⁷Ot kinnan^uan Apudyus un, ‘Siya'd gapuna un tengyan dit lalaki da ama na kan ina na ta umoy sumip-un sit asawa na, ⁸ot mambalin da si osa.’ ^k Utdi, bokonona duwa nu adi kama da't ossaana long-ag. ⁹Isunga singngadan na mana pinansip-un Apudyus un man-asawa, maid tagu't mabalina mangidang kan dida.”

^h 9:43 Sadat bersikulu 44 kan 46 maid sidan kaaduwana manuskrito ot san ibagbaga da nampada utdin bersikulu 48. ⁱ 9:48 Ilan yu utdin Isaias 66:24. ^j 9:49 Sat kustu un naikanglit sin Griego, “Sadan losan maasinan si apuy,” un sat kaipooyan di apuy, ligat.

^k 10:8 Ilan yu utdin Genesis 2:24.

¹⁰Utdit inggaw daon sit boloy, pinuut uman dat disipulus Jesus kan siya dit maipanggop sidiya banag. ¹¹Ot kanan Jesus kan dida un, “Sanat lalaki’n umidang sinat asawa na ta mangasawa’t sabali, makabasul sit poga’n asawa na si dagdagas. ¹²Padana pay un sat babai’n umidang sit asawa na ta mangasawa’t sabali, makabasul pay sit asawa na si dagdagas.”

Binindisyunan Jesus Dat Aabeng

(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³Utdi, nan-idadong dat tagu utdat aabeng da kan Jesus dalapnu agpadana dida’n bindisyunan yoong inggimaun dat disipulus Jesus dat tagu. ¹⁴Yoong mailan man Jesus dit koon dat disipulus na nasulag ot kinnanana kan dida un, “Bay-an yu un umoy danat aabeng kan sakon, adiyu iyapa dida ta sadan kama kan dida dan manawid sin mangiyapuwan Apudyus. ¹⁵Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un, nu adiyu awaton din mangiyapuwan Apudyus un padan din koon di abenga mangawat adi kayu maidagamung sisi.”

¹⁶Utdi, sinin-ossan Jesus binakwal dat aabeng ot inyagpad na dit osa’n ima na un namindisyun kan dida.

Sat Nabaknanga Tagu

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷Utdit manlakkat si Jesus un manalan, inggaw tagu’n nanoddaka ummoy nanalluku utdit sinagung na ot kanana’n, “Napiya’n Mistulu, ngadan nat masapula kook dalapnu matawid ku dit mataguwana maid kigad na?”

¹⁸Kanan Jesus un, “Apay kanama napiyaak? Maid udum si napiya nu adi si Apudyus ullawa. ¹⁹Tigammum dat bilin un, ‘Adika kumatoy. Adika managdagas. Adika man-akaw. Adika mangkustigu si tuli. Adika mangkuluk. Dayawom da amam kan inam.’”

²⁰Ot kanan dit lalaki kan Jesus un, “Apu Mistulu, tungtungpaloka losan danaton manipud sit kaban-og ku.”

²¹Naanggom dit angos Jesus un nangitukkol sit lalaki ot kanana’n, “Annat osa’n mangkulangama masapula koom. Umoy ka ilaku dat losana kukuwam ta asim itdon dit bayad na utdat nakapus kad awad binaknang nu ud langit, asikaon umunud kan sakon.”

²²Magnol man dit lalaki dit imbagan Jesus, nanduduuy ot kaysana madomdomdoman ta amod dit kinabaknang na.

²³Ummila’t Jesus sit nangkalliput asina kinnanana sidat disipulus na un, “Talonga nasigaba makalnok danat baknang sin mangiyapuwan Apudyus.”

²⁴Nasnasdaaw dadit disipulus Jesus sidit ugud na yoong imbagan uman Jesus kan dida un, “Ay anak, talona nasigab nat lumnok sin

mangiyapuwan Apudyus. ²⁵Nal^{as}lasu un mangoy nat kamelyu'n dakola ayam sinat abut di tanud nu sanat baknanga tagu'n lumnok sin mangiyapuwan Apudyus."

²⁶Utdi, tal^{ona} nasnasdaaw dat disipulus na ot kanan da kan siya un, "Singngadan dat mabalina taguwon Apudyus nu?"

²⁷Tummukkol si Jesus kan dida'n dit summungbat un, "Adina makwa di nu tagu'd mangwa yoong si Apudyus kabool^{ana}'n mangwa't dan losana banag."

²⁸Gumminga si Pedro un, "Dikami nu, un tinengyan mi dat losana kukuwa mi dal^{apnu} sika'd uunnudon mi?"

²⁹Kanan Jesus un, "Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un singngadan na man un maneyan sit bo^{loy} na onnu susunud na onnu ina na onnu ama na onnu aabeng na onnu pita na maipagapu kan sakon kan sat Naba^{lu}'n Damag, ³⁰adayu'n ad-adu dan maawat na uttun matattaguwana. Maitdan si nasulsuluk pay nu ginasuta bo^{loy}, susunud, ma^{long}-ag, anak kan pita. Maidapdapes yoong anungus kad di al^{gaw} awatona pay dit mataguwan un maid kigad na. ³¹Yoong adu dat tagu'n maun-una uttun satun un maudi kan adu dat maudi uttun satun un maun-una nu timpu na."

Pitlun Jesus Nangibaga't Dit Maipanggop Sit Matoyana
(*Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34*)

³²Inggaw man da Jesus sidit tagad-an un umoy Jerusalem, ummuna't akit si Jesus nu sadat masmasdaawana disipulus na. Ot sadat tagu'n naitung-ud kan dida kumimkimut da pay. Utdi, tinang-il Jesus uman dat kagwampulu't duwa'n disipulus na ot imbaga na dit maipasamak kan siya.

³³Kanana un, "Dumngol kayu! Tumagada taku'd Jerusalem ot sakona Inyanak di Tagu, maiyawatak sidat aappun di padi kan mimistulun di lintog ot ikoddong da un mapatoyak asida iyawat sakon sidan bokona Judio ³⁴ot manliwliw-anak, luglugpaanak, sabisabidanak asiyanak patoyon yoong nu lumabas tu^{lu}'n al^{gaw} umungalak."

Sat Kindaw Da Juan Kan Santiago
(*Mateo 20:20-28*)

³⁵Utdi, ummoy da Santiago kan Juan un anak Zebedeo kan Jesus. Kanan da un, "Mistulu, awad kodawon mi kan sika ot sapay okyan ta ipalubus nu."

³⁶"Ngadan nat piyaon yu un kook?" kanan Jesus kan dida.

³⁷Summungbat da un kanan dan, "Ipalubus nu okyana mantupak nat osa kan dikami't nat kapon diwanan nu kan osa't nat kapon kawigim sinat madaydayaw un mangiyapuwan."

³⁸Yoong summungbat si Jesus un, “Naid tigammu yu utnat kodkodawon yu. Maboolan yu kad nat ligata sagapalok? Maboolan yu kad un mapaligat onnu mapatoy un padan dit mapatoyak?”¹

³⁹“On, maboolan mi,” kanan da.

Imbagan Jesus kan dida un, “Tuttuwa un mapaligat kayu’n padan din mapaligatak kan mapatoy kayu un padan nat mapatoyak, ⁴⁰yoong bokona sakon nat mamili utdit mantupak situn kapon diwanan ku kan kawigik ta insanganan Apudyus un mantupakan dat pinili na.”

⁴¹Donglon man dat simpulu’n bulun da Santiago kan Juan dit kingwa da, summulag da kan dida. ⁴²Gapu’t di, inayagan Jesus inamin dida ot kinnanana kan dida un, “Titiggammu yu un sadan maapu utdan bokona Judio, puyungon da dan iyapuwon da. Ipailan dadit awad si tulay dit pannakabalin da utdan tagu da. ⁴³Yoong bokona kama’t di dit makwa kan dikayu. Ta singngadan na mana mamiya un nangatu kan dikayu, masapula manselbi kan dikayu’n losan. ⁴⁴Ot singngadan na mana mamiya un siya’d kangattuwan, masapula manselbi utdan losan un kama’t babbaun. ⁴⁵Ta sakona Inyayak di Tagu, bokon paya dummatongak dalapnu paselbiyak si tagu nu adi dummatongak dalapnu manselbiyak kan dida. Dummatongak dalapnu itdok tun angos ku un mansubbut ku utdan adu’n tagu.”

Pinapiyan Jesus Si Bartimeo Un Nakulap

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶Dintong da Jesus kan dat disipulus na ud Jerico ot aduadu’n tagu’n naitung-ud kan dida. Utdit malausan daon diya boboloy, inggaw nakulapa mangngadan kan Bartimeo un anak Timeo un mantutupak sit igid dit kalisa un tumaptappaya. ⁴⁷Utdit magngol na un si Jesus un iNazaret dit lumaus, nampakuy un kanana’n, “Jesus un kaganakan ali David, kaasiyanak!”

⁴⁸Adu dat nangigimau kan siya ot binagaan da un walling. Yoong amo indangsol na ota kinnanun un, “Kaganakan ali David, kaasiyanak!”

⁴⁹Nan-illong si Jesus ot kanana’n, “Padakngon yu ud situ.”

Utdi, inayagan da dit nakulap ot kanan da kan siya un, “Pabilgom nat angos nu, lumigwat ka ta andi un padakngon dika.”

⁵⁰Dagusa ingkal-is na dit kagoy na ot summikada ummoy ummadani kan Jesus.

⁵¹“Ngadan nat piyaoma kook kan sika?” inimus Jesus kan siya.

“Apu, piyaok umila,” kanan dit nakulap.

⁵²“On, mabalin kaona manalan. Kummiya ka gapu’t nat pammatim,” kinnanun Jesus kan siya.

Dagusa makailaon dit nakulap ot naitung-ud kan da Jesus.

¹ 10:38 Sat naikanglit sit Griego kanana un, maboolan yu kad un uminum sit tasa un uminumak onnu mabunyagan sit bunyaga maibunyag kan sakon?

Dinaydayaw Dat Tagu Si Jesus Sit Dummakngana'd Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 ¹Adaniyon da Jesus Jerusalem ot dummatong daon sin nambootan Betfage kan Betania utdin bateled Olivo. Utdi nambaun si Jesus si duwa utdat disipulus na.

²Kanana kan dida un, “Umoy kayu utnat madoldola boboloy ot nu makadatong kayu, dagusa awad odasan yu si naisilu'n ubbun di dangki un adi payyan nakabayuwan. Ussagan yu ta idatong yu uttu. ³Ot nu awad mangigimau kan dikayu un kanana'n, ‘Koon yu un ussagan nat?’ Ibagu yu kan siya un, ‘Masapul dit Apu ot ipaoli na payona dagus.’”

⁴Utdi kaysan da ot naila da dit ubbun di dangki un naisilu't dit sooban dit boloya adani't dit kalsa. ⁵Utdit ussagan da kanan dadit gasikadana tagu kan dida un, “Koon yu un ussagan nat ubbu?”

⁶Imbagan dat duwa dit imbilin Jesus un ibaga da ot impalubus da un alan da. ⁷Indatong da kan Jesus dit ubbun di dangki ot inyap-ap da dat kagoy da utdit dangki asin Jesus nangabayuwan. ⁸Adu dat tagu'n nan-iyap-ap sidat kagoy da utdit dalan. Ot sadat udum, nanggap-id da utdat nagabong un sangan di kayu't dit dalan ot siya'd inyap-ap da.

⁹Ot sadat ummuna kan sadat maitungtung-ud kan Jesus, gapappakuyan da un kanan dan, “Madaydayaw si Apudyus! Bindisyunan Apudyus tun imbaun na un pannakalong-ag na. ¹⁰Bindisyunana tun dummatonga maisukat kan ali David. Madaydayaw si Apudyus sin langit!”

¹¹Utdit dumatong daon Jerusalem, nilumnok si Jesus sit timplu. Utdit naila na un losanon dit nangkaliput sit dalom, lummaksun ta nasdomon ot ummoy da utdat kagwampulu't duwa'n disipulus na ud Betania.

Iniliwan Jesus Dit Kayu Un Igus
(Mateo 21:18-19)

¹²Mabigat man sidit mangulin da ud Jerusalem un nanligwat Betania, nabil si Jesus. ¹³Maotap na man dit kayu'n nagabonga ngadnon da si igus, ummoy na dintong ta ilana nu awad bunga na. Yoong dumatong man sit puun na maid bunga na ta tubu ullawa onta bokona timpu un bubungngaana payyan.

¹⁴Utdi iniliwan Jesus dit kayu un kanana'n, “Manipud sinsatunon, maidon mamungaam.” Ot dingngol dat disipulus na dit inugud na.

Inummoy Si Jesus Sit Timplu
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵Dumatong da man Jerusalem nilumnok si Jesus sit timplu ot pinalaksun na un losan dat manlalaku kan gumatgatanga ininggaw. Inamin na paya sinuwakkit dat lamesaan dadit mansusukat si pilak kan

sadat tutuppakan dat manlalaku si kalupati. ¹⁶Inyapa na pay dat awad si awit un mangoy sit paway dit timplu. ¹⁷Tinudtuduwana dat tagu ot kanana'n, "Bokon kada naikanglit sit ugud Apudyus un, 'Satun boloy ku mangadanan si boloya luluwaluwan di losana tagu?' Yoong dikayu pinambalin yu un igaw di makuluk."

¹⁸Utdit nagngolan dat aappun di padi kan mimistulun di lintog dit kingwan Jesus, inainapon da nu innon mampapatoy da kan siya. Umogyat da kan siya onta masmasdaawan dat losana tagu't dat tudtudu na.

¹⁹Gumidgidam man, tinengyan Jesus ud Jerusalem pati utdat disipulus na.

Sat Maadal Sit Kayu Un Nalangu

(Mateo 21:20-22)

²⁰Manlaus da man si mabigat naila da dit igus un nalangu inggana't dit lamut na. ²¹Nagasmok Pedro dit kingwan Jesus ot kinnanana'n, "Apu, ilamot nalangu dit iniliwam un igus sit kalabyan."

²²Summungbat si Jesus un, "Manuttuwa kayu kan Apudyus. ²³Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un, singngadan na mana mangibaga't tu un bateled un, 'Umalis ka utdin baybay,' un maida talon manduwaduwaana ot tuttuwaona un matungpal dit imbagana, makwa. ²⁴Ibagak kan dikayu un singngadan na mana kodawon yu kan Apudyus sidanat luwalu yu, tuttuwaon yu un maitod ot maitod kan dikayu. ²⁵⁻²⁶Ot nu manluwalu kayu ta awad sigab nat angos yu si osa'n tagu, pakawanon yu yan dalapnu pakawanon Ama yu ud langit dat basbasul yu."^m

Imus Maipanggop Sit Nanligwatan Dit Kalintogan Jesus

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷Nangulin da uman Jerusalem ot utdit mangkikkiyang si Jesus sit dalom dit timplu, inummoy kan siya dat aappun di padi, mimistulun di lintog kan sadadit lalallakay di Judio.

²⁸Kanan da kan siya un, "Ngadan nat kalintogam un mangwa't danat kokkoom? Onnu ngadan nat nangitod kan sika utnat kalintogam un mangwa't datu?"

²⁹Summungbat si Jesus un, "Annat imusok kan dikayu ot nu sungbatan yu, ibagak pay tun nanligwatan tun kalintogak un mangwa't datuwa kook. ³⁰Ibaga yu ud nu sin nanligwatan dit kalintogan Juan un mambunyag, nanligwat kan Apudyus onnu nanligwat si tagu?"

³¹Utdi nampipinnuut da pay lawan un, "Nu ibaga taku'n nanligwat kan Apudyus, kanana't oni un, 'Apay adiyu tinuttuwa nu?' ³²Yoong nu

^m 11:25 Sadat uduma manuskrito awad ud bersikulu 26 un kanana'n, Ta nu adiyu pakawanon dat pada yu un tagu, adin Ama yu ud langit pakawanon dat basbasul yu.

ibaga taku un nanligwat si tagu gakkimut.” Umogyat da utdat tagu onta tuttuwaon da un si Juan tuttuwa'n propetan Apudyus.

³³Isunga sat insungbat da kan Jesus kanan da un, “Maid tigammu mi.”

Ot kanan Jesus un, “Ot madik pay ibaga kan dikayu nu nanligwatan tun kalintogak un mangwa't datuwa kook.”

Abalig Maipanggop Sidat Lawenga Mantotobaw

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

12 ¹Utdi, inlugin Jesus dit nan-abalig un kanana'n, “Inggaw tagu'n minula'na't ubas dit pita na. Tinalangkaana un nilikmut ot nangabut si batu un maposposan dit bungan dit ubas. Nanuud pay si nataknanga alligang di manandog. Utdi, impatobaw na dit kaubasana ot nangalyug si sabali'n ili.

²“Dumatong man dit bubullasan di ubas, nangibaun si baba-unona un umoy mangala't dit gogwa na utdit naapit. ³Yoong dumatong man dit imbaun na, dinokmaan dat mantotobaw ot pinang-opang-ok da asida pinangulin un imaima ullawa.

⁴“Utdi nangibaun uman si osa'n baba-unon yoong dumatong man, sinugat da dit ulu na kan binabbainan da pay.

⁵“Nangibaun payyan si osa ot pinatoy da. Padana pay sidat uduma naibaun un pinang-ok da dat udum ot pinatoy da pay dat udum kan dida. ⁶Inggaw payyan osa'n nabun-an un baunona un siya dit potpotgona un anak na. Kadon siya'd imbaun naon ta kanana't dit somsomok na un, ‘Ikabain da tu ta anak ku.’ ⁷Yoong mailan man dat mantotobaw dit anak dit singkuwa't dit pita kanan da un, ‘Siyatu dit manawid situn pita, aweyu ta patoyon taku dalapnu mangkuwa taku tun pita.’

⁸“Utdi dinokmaan da dit anak, pinatoy da asida impagkal sit lasin dit kaubasan.

⁹“Kadon, ngadan dit koonon dit singkuwa't dit pita? Dumatonga umoy mamatoy sidat pinantobaw na kad asina ipatobaw dit kaubasan sidat udum.

¹⁰“Adiyu kad nabasa dit naikanglita ugud Apudyus? Kanana un, ‘Sadit batu'n inidsan dat mankokokwa si boloy, siya'd nambalina panna dit sikun dit boloy. ¹¹Siya'd kingwan Apudyus ot talona nakaskasdaawa maila.’”

¹²Naawatan dat pangaton dat Judio un imbagan Jesus diya abalig un maibusul kan dida ot pinadas da un dokmaan yoong gaputa umogyat da utdat adu'n tagu binaybay-an da si Jesus ot tinengyan da.

Imus Maipanggop Sit Mambayadan Si Bugis

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³Utdiyon nangibaun da utdat uduma Fariseo kan uduma buyut Ali Herodes si umoy man-im-imus kan Jesus dalapnu man-illadu kad sidat isungbat na, awad mangidaluman da.

¹⁴Dumatong da man kan siya kanan da un, “Mistulu, tigammu mi un adika mantulituli kan adim mandudumaon dan tagu ta adim ibilbilang dit

saad da. Itudtudum nat katuttuwaana maipanggop sidan piyaon Apudyus ipakwa. Ot ibagam ud nu nainkalintogana mambayad taku'n Judio si bugis kan Caesar un emperador ud Roma? Mambayad taku onnu bokon?"

¹⁵Yoong titiggammun Jesus un man-ag-agin da ullawa ot kanana kan dida un, "Apay padpadasonak? Itdanak ud si denarioⁿ ta ilak."

¹⁶Innitdan da si denario ot inimus na kan dida un, "Sinmuging kan singngadan situn naimalka?"

"Si Emperador Caesar," insungbat da.

¹⁷Utdi kanan Jesus kan dida un, "Itдон you kan Caesar nat kuwan Caesar ot itдон you pay kan Apudyus nat kuwan Apudyus."

Nasnasdaawan da utdiya imbagan Jesus.

Imus Maipanggop Sit Umungalan Dat Matoy

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸Utdi inggaw da pay Saduceo un inummoy kan Jesus. Sadatu dat Judio un manguguda maid umungal₁ si natoy.

¹⁹Inimusan da un, "Mistulu, kanan dit lintog taku'n ingkanglit Moses un, 'Nu mangasawa nat osa'n lalaki ta matoy un maid anak na, masapula asawon dit sunud na dit bilug dalapnu man-anak da si kama't anak didit natoy.

²⁰"Inggaw da ud pitu'n mansusunuda lalaki utdit. Nangasawa dit pangu yoong natoya naid anak na. ²¹Utdi, inasawan dit maikagwa'n sunud na dit bilug yoong natoy uman un maid anak na. Ot padana payon dit naipasamak sit maikatlu, ²²inggana't dit maikapitu un losan da un natoya naid ingganak da utdit bilug. Utdit losan daona natoy dat mansusunud, natoy pay dit bilug.

²³"Ot nu timpu un umungal₁ dat natoy, singngadan dit sin-asawa't di un bilug? Ta losan dat pitu'n mansusunuda nangasawa kan siya?"

²⁴Summungbat si Jesus un, "Bokon nat kuwa yu un somsomok, gaputa adiyu maawatan dit naikanglita ugud Apudyus kan naid tigammu yu utdit pannakabalin na. ²⁵Ta nu umungal₁ dat natoy maid man-aassawa kan dida ta kama da utdan aanghel sin langit. ²⁶Ot nu maipanggop sit umungalan dat natoy, adiyu kad nabasa dit ingkanglit Moses maipanggop sit umapuapuya kayu? Naikanglit sidi dit imbagan Apudyus kan Moses un, 'Sakon ud Apudyus un mandaydayawan da Abraham, Isaac kan Jacob.' ²⁷Piyaona'n ugudon un si Apudyus bokona Apudyus dat natoy nu adi sadan matatagu. Gattoka bokon nat kuwa yu un somsomok."

Sat Kapotgana Bilin

(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-28)

²⁸Inggaw mistulun di lintoga dummatong un nangngol₁ sit mandidiskutilan da Jesus sidat Saduceo. Gaputa maila na un ustuustu dit

---

ⁿ 12:15 Ilan yu utdin glosario dit kaipooyan di denario.

mansusungbat Jesus, ummadani ot inimus na kan siya un, “Ngadan dit kapopotgan sidat losana bilin?”

²⁹Summungbat si Jesus un, “Siyatu’d kapopotgana bilin, ‘Donglon yu, dikayu’n losana kaganakan Israel: Si Apudyus, siya ullawa ud ossaana Apu. ³⁰Ot masapula iyossaan nu nat losana aangsom kan losana somsomok nu un mamippiya kan Apudyus un Apum.’ ³¹Ot siyatu tun maikagwa un bilin, ‘Masapula piyaom dan padam un tagu un kama’t nat mampipiyam sinat long-ag nu. Maidon napotpotog si udum nu adi siya datun duwa’n bilin.’”

³²“On, ustu nat,” kanan dit mistulu kan Jesus. “Tuttuwa nat kanam un naid udum si Apudyus taku nu adi si Apudyus ullawa. ³³Ot masapula iyossaan taku tun losana aangson, somsomok kan kaboolan taku’n mamippiya kan siya kan masapul paya pipiyaon taku dan pada taku’n tagu kama’t din mampipiya taku’t tun long-ag taku. Napotpotog nat manungpalan sidatuwa bilin nu san mangidatunan sidan ayam kan uduma maidatun kan Apudyus.”

³⁴Nadlaw Jesus un nalaing dit nansusungbat didit mistulu ot kanana kan siya un, “Bokona adayu ka utdin mangiyapuwan Apudyus.”

Maabus manon di naidon makatuloda man-imus kan Jesus.

Imus Jesus Maipanggop Sit Kristu

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵Utdit mantudtuduwan Jesus sit timplu, inimus na un, “Apay sadanat mimistulun di lintog itudtudu da un si Kristu kaganakan David? ³⁶Ta mismu un si David imbaga na dit impasomsomok Ispiritu Santu kan siya un,

‘Imbagan Apudyus kan Apuk un: Mantupak ka uttun kapon diwanan ku inggana’t abakok un losan dat kabusul nu.’”

³⁷Ot nu, ‘Apu,’ kanan David kan Kristu, inona un kaganakana nu?”

Sat Imbagan Jesus Maipanggop Sidat Mimistulun Di Lintog

(Mateo 23:1-36; Lucas 20:45-47)

Pipiyaon dadit aduadu’n tagu’n dodonglon dadit tudtudun Jesus. ³⁸Ot utdi un mantudtuduwana kanana un, “Alimbanan yu danat mimistulun di lintog ta pipiyaon da un mangay-ayaw un annandu dit badut da. Pipiyaon da pay nu dayawon dat tagu dida nu umoy da utdan aabtan di tagu. ³⁹Pipiyaon da dit mantupak sit sangu utdin sinagoga kan inggaw sit inggawan dat nangangatu’n tagu nu amung. ⁴⁰Gundawayan da dat bilug ot alan da un losan dat kokokwa da asida andu-anduwon dit luwaju da si man-iilingod da utdit kokkoon da. Nadagdagson dit dusa da un itdon Apudyus nu dumtong dit timpu.”

◦ 12:36 Maila utdin Salmo 110:1

Sat Indatun Dit Nakapusa Bilug

(Lucas 21:1-4)

⁴¹Utdi nantupak si Jesus sit adani't dit pipissukan dat tagu si pilaka mangiila utdit man-ipsisukan dat tagu utdat datun da kan Apudyus. Sin-addu dit ipisuk dat babaknang. ⁴²Ummoy pay dit nakapusa bilug ot nangipisuk si duwa un siping.

⁴³Inayagan Jesus dat disipulus na asina kinnanana kan dida un, "Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un, san impisuk din bilug nabanbanol nu sadan impisuk dan udum un datun da. ⁴⁴Ta san intod dan udum nansawalan da utdit binaknang da yoong san bilug ulay nu kapus intod na un losan dit awad kan siya un siya ullawa'd ikataga na."

Imbagan Jesus Un Maḷba Dit Timplu

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 ¹Utdit lummaksun da Jesus sit timplu, kanan dit osa't dat disipulus na un, "Apu mistulu, ilam kad! Nabaḷbaḷu tun timplu kan sadatu'n uduma natuud situn lakub na. Nangkaddakkoḷ datun batu un panikokwa da."

²Summungbat si Jesus un, "Maila yu datun nabaḷbaḷu un natuud sinsatun yoong dumtong nat timpu un maid osa't batu si natuuga adi maidugpu."

Sadat Ligat Kan Maidapdapesan

(Mateo 24:3-14; Lucas 21:7-19)

³Ummoy si Jesus sin bateled Olivo un domang didit timplu. Mantutupak man ummoy da Pedro, Santiago, Juan kan Andres dintong.

⁴Inimus da kan siya un, "Apu, ibagam ud nu kapiga dit maipasamakan dit imbagam kanad kan ngadan nat mangilasinan mi nu dumatongon dit timpu un matungpalan datu un losan."

⁵Utdi, kanan Jesus kan dida un, "Man-alimban kayu ta adi kayu maal-allilaw. ⁶Ta adu'n tagu'n dumatonga mangusal situn ngadan ku un kanan dan, 'Sakon dit Kristu,' ot adu dat maallilaw. ⁷Ot nu magngoḷ yu dat kankannibung di gubat sinat adani kan damag di gubat sin adayu adi kayu madanagan ta masapula mapasamak da. Yoong bokon payyana anungus ditun lubung. ⁸Ta manggugubat dan kailin-ili't tun lubung kan mambibinnusuḷ dan tutulay. Awad da ud lunig sidanat nadumaduma un ili kan awad pay ulat. Luglugina ullawa datu un paligat un padan dit manlogawan di man-abeng.

⁹"Siya'd gapuna un masapula man-alimban kayu ta dopapon kan idallay dikayu utdan ukum. Sabisabidan dikayu utdat daḷom di sinagoga. Maipadalan kayu utdat gugubinnadul ya aali maipagapu't manuttuwaan

yu kan sakon dalapnu panoknokaan yu dit Nabalun Damag maipanggop kan sakon. ¹⁰Ta masapula satuwa Nabalun Damag maitudtudu yan sidan losana tagu utdit daan dit anungus ditun lubang. ¹¹Ot nu dopapon dikayu ta idallay dikayun maimusan sidan ukum, adi kayu madanagan nu ngadan nat ibaga yu. Basta ibaga yu dit maipatigammu kan dikayu utdiya timpu. Ta sadit ibaga yu bokona manligwat sit kasomsomkan yu nu adi manligwat kan Ispiritu Santu. ¹²Sadi un timpu ituyuk dat tagu dat mismu un sunud da un papatoy. Padana pay un ituyuk dat malong-ag un papatoy dat abeng da ot busulon pay dat anak dat malong-ag da ot papatoy da dida. ¹³Lawengon dikayut dan losana tagu gaput nat manuttuwaan yu kan sakon yoong singngadan na man un adi lumipsuta manuttuwa kan sakon inggana't anungus na, taguwon Apudyus."

Sat Gakkimuta Yumam-an

(Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24)

¹⁴"Nu maila yuwon dit gaogyata yumam-an un awad sin timplu un bokona siya'd lumbonga maisaadana, dikayun iJudea gumtik kayuwon sidan batbated. (Maawatan okyan dat losana mamasa't tu tun kaipooyana.) ¹⁵Ot sat tagun inggaw sit otop^p dit boloy na, adinaon lumsa onnu lumnok sit boloy un umoy mangala't ibtik na. ¹⁶Sat tagun inggaw sit payaw na, masapula adinaon mangulina umoy mangala't kagoy na. ¹⁷Talona kawas diya timpu utdat nabugi kan sadat mantagtagibi. ¹⁸Ot iluwalu yu kan Apudyus dalapnu adina maiyaspula mapasamak datu nu timpun di ageled. ¹⁹Ta utdiya timpu amoamod dit ligat un maid maipadaana't dat ligata lummabas manipud sit namaloswaan Apudyus situn lubang inggana't tun satun. Maida talon maipadaana't inggaingga. ²⁰Ot nu adin Apudyus inyaboba dit bilang di al-algaw didiya ligat, maid matagu't tagu uttun lubang yoong maipagaput dan pinili na un tagu na, inyaboba na.

²¹"Utdiya timpu, nu awad mangibaga kan dikayu un, 'Antu't tu dit Kristu,' onnu 'Ilan yu, andi't di,' adiyu tuttuwaon. ²²Ta adun tu dat mangabaw un dida dit Kristu kan man-ag-agin da un propetan Apudyus. Ot mangipaila da si nakaskasdaaw dalapnu nu mabalbalin allilawon da dat pinilin Apudyus un tagu na. ²³Siya'd gapuna un man-alimban kayu. Indaddaan kuwona imbaga datu kan dikayu."

Sat Mangulinan Dit Inyanak Di Tagu

(Mateo 24:29-31; Lucas 21:25-28)

²⁴"Yoong nu maabus dadiyona manligatan sidiya timpu, kumlop din init ot san bulan adinaon sumlag. ²⁵Maotdag dan bituwon ot losana

---

^p 13:15 Utdin Judea nalenad dit otop dat boloy da ot mabalbalin un man-illongan kan man-iistolyaan da.

awad sin langit maligaligad da. ²⁶Kadon, ilan da ud sakona Inyanak di Tagu un dumoba'n mangillabaw sit bunot un napnu't pannakabalin ku kan nakaskasdaawa kinangatuk. ²⁷Ot ibaun ku dadit aanghel ku uttun kasulisulin ditun lubung dalapnu umoy da dagupon dadit losana pinilin Apudyus un tagu na."

Sat Maadal Taku't Din Kayu Un Igus

(Mateo 24:32-35; Lucas 21:29-33)

²⁸"Ilan yu din kayu un igus ta man-adalan yu," kinnanana Jesus. "Ta nu manlugi'n sumungbud dan tubu na, tigammu yuwon un dandani nat iinnitan. ²⁹Padana pay un nu maila yu dadiya imbagaka mapasamak, tigammu yuwona dandani'n mangulinak. ³⁰Tuttuwa tun ibagaka mapasamak un losan datu daan payyan un matoy dan losana tagu uttuwa lonap. ³¹Mangkigad dan losana maila'd langit kan satun pita yoong mannanayun tun ugud ku."

Maid Makatigammu Utdit Man-ulinan Jesus

(Mateo 24:36-44)

³²"Maid talon makatigammu't dit al-algaw onnu olas un mapasamakan datun imbagak. Ulay dan aanghel sin langit onnu sakona Anak Apudyus, ta si Ama ullawa'd manigammu. ³³Man-alimban kayu kan mansasaggana kayu ta adiyu tigammu nat maipasamakan datu.

³⁴"Ta maiyalig si tagu'n umoy man-ay-ayaw si adayu'n ili. Italgod na dit boloy na utdat baba-unona ot itdana't talibasut dit kada osa kan dida kan bilinona dit man-aandog sit sooban un adina masuyop.

³⁵"Isunga mansasaggana kayu ta adiyu tigammu nu gidgidam, gawan labi, tullauk manuk onnu bigbigat nat dumakngaka Apu yu. ³⁶On, mansasaggana kayu dalapnu adik dikayu dakngana masusuyop.

³⁷"Satuwa ibagak kan dikayu, ibagak pay sidanat losana tagu: Mansasaggana kayu!"

Nambabagbagaan Da Dit Koon Da Un Mamatoy Kan Jesus

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 ¹Inggaw ullawa'd duwa'n algaw daan dit piyestan di Judio un ngadnon dat Piyestan di Nalausana kan Piyestan di Tinapay un maid si bubud.^q Ot sadat aappun di padi kan mimistulun di lintog, inainapon da dit nalimoda mandodokma kan mampapatoy da kan Jesus.

²Kanan da un, "Adi taku itimpu utdin piyesta, ta asi kada lawa manggulu dan tagu ya."

^q 14:1 Ilan yu dit istolya na utdin Exodo 12:1-30

Inisigan Dit Babai Si Nabanola Bangbangu Dit U_lun Jesus

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³Utdit ininggaw si Jesus ud Betania ummoy sit bo_loy Simon un pinapiyana't dit si kuto_l. Utdit madama da un mangan dummatong tun osa'n babai un nakaaggom si butilya'n nakwa si alabastro un nakuan si nangina'n bangbangu un nardu. Pintod na dit bagang didit butilya asina inyisig sit u_lun Jesus.

⁴Yoong nasu_lag dat uduma tagu'n ininggaw sidi ot kanan dan, "Ay, amaaman! Apay yamyam-anona'l lawa din bangbangu? ⁵Mabalina mailaku si nasuluka tu_lu'n gasuta denario^r kad maitod sidat nakapus!"

Ot amod dit nandidillaw da utdit babai. ⁶Yoong kanan Jesus un, "Baybay-an yu! Apay dillawon yu? Naba_lu'n ta_lon tun kingwa na kan sakon. ⁷Kanayuna inggaw dan nakapus kan dikayu ot mabalin yu un tu_lungan dida si singngadan na un timpu'n piyaon yu. Yoong bokona kanayuna iinggawak kan dikayu. ⁸Satuwa babai kingwa na tun kaboolana. Dinaan naon nilanaan tun long-ag ku si mangisaganaana't dit mailbonak. ⁹Tuttuwa tun ibagak kan dikayu! Singngadan na man un igaw situn lubunga maiwalagawagan tun Naba_lu'n Damag, mauguugud tun kingwan dituwa babai un mangisomsomkan kan siya."

Sat Nakatulagan Judas Un Mangituyuk Kan Jesus

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰Utdi, inummoy si Judas Iscariote un osa't dat kawampulu't duwa'n disipulus sidat aappun di padi da_lapnu makatulaga ituyuk na si Jesus kan dida. ¹¹Natalok da un nangngol sit imbagan Judas ot insapata da un itdan da si pilak. Kadon ininainapon Judas dit gundaway na un mangituyuk kan Jesus.

Nakaubung Si Jesus Sidat Disipulus Na Utdit Kakan di Piyesta

(Mateo 26:17-25; Lucas 22:7-13)

¹²Dinumtong dit umuna un a_l-a_lgaw didit Piyestan di Tinapaya maid si bubud, un siya'd mapaltiyon dit ubbun di kannelu un mausal nu Piyestan di Nalausana. Inimus dat disipulus kan Jesus un, "Kawad dit piyaoma umoyan mi mangisaganaan sit kakan di piyesta?"

¹³Imbaun na dat duwa utdat disipulus na un kanana'n, "Umoy kayu ud Jerusalem ot maabat yu ud osa'n tagu un nan-awit si naamussu un danum. ¹⁴Unudon yu utdit lumnokana un bo_loy ot ibaga yu utdit simbo_loy un, 'Paimus dit mistulu un, kawad kanun dit kuwaltu un manganana utdit kakan di piyesta pati utdat disipulus na?' ¹⁵Kad ipaila na kan dikayu ud dakolana kuwaltu'n nangingatu un kawadan dat nadaana masapul taku."

^r 14:5 Ilan yu utdin glosario dit kaipooyan di denario.

¹⁶Utdi kaysan dadit disipulus un binaun Jesus sin Jerusalem ot naituttuwa dat losana imbagana kan dida. Utdi insagana da dit kakan di piyesta.

¹⁷Masdom man, dummatong da Jesus pati utdat disipulus na. ¹⁸Utdit madama da un mangan kanan Jesus un, “Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un osa kan dikayu’n kaubung ku ud mangituyuk kan sakon.”

¹⁹Utdi, nasigab dit angos dat disipulus na ot sin-ossa da un nan-imus kan Jesus un, “Apu, sakon kad?” kanan da.

²⁰Summungbat si Jesus un, “Osa kan dikayu’n kagwampulu’t duwa’n disipulus ku. Sat makasawsaw kan sakon si tinapay situn malukung nat mangituyuk kan sakon. ²¹Ta sakona Inyanak di Tagu, matoyak un kama’t dit naikanglit sit ugud Apudyus sidit yoong kakkaasi nat tagu’n mangituyuk kan sakona Inyanak di Tagu. Napipiya okyana adina naiyanak.”

Sat Anungusa Nanganan Da Jesus Sidadit Disipulus Na
(*Mateo 26:26-30; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25*)

²²Madama da payyana mangan, nangala’t Jesus si tinapay ot nanyaman kan Apudyus asina biniibiika intod sidat disipulus na un kanana’n, “Alan yu tu ta kanon yu, ta siyatu’d long-ag ku.”

²³Asina payyan inna’la dit natasa un inumon da. Maabus man un manyaman kan Apudyus intod na kan dida ot losan da un umminum. ²⁴Kanana kan dida un, “Siyatu ud dalak un mangipapiddot sidit intulag Apudyus sidat tagu, siya’d dalaka man-ayus dalapnu mapakawan dat adu’n tagu. ²⁵Tuttuwa tun ibagak kan dikayu un adiyakon uminum situwa danum di ubas inggana’t dit al-algawa manginuman taku’t dit bagu’n danum di ubas sidin mangiyapuwan Apudyus.”

²⁶Nangkanta da un nandaydayaw kan Apudyus ot maabus man kaysan da utdin bateled Olivo.

Imbagan Jesus Dit Mangisuliban Pedro Kan Siya
(*Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38*)

²⁷Utdi, imbagan Jesus kan dida un, “Mangkabutik kayu un losan ot tengyan yu ud sakon ta naikanglit sit ugud Apudyus, ‘Patoyok dit man-aayyuwan si kannelu ot man-asiwalak dat kannelu na.’ ²⁸Yoong nu maabusa mapaungalak, umun-unaak Galilea nu dikayu.”

²⁹Summungbat si Pedro un, “Ulay mangkabutik da un losan, adik sika taynan.”

³⁰Kinnan Jesus kan siya un, “Tuttuwa tun ibagak kan sika, uttuwa labi daan payyana pigwa’n tullauk manuk, pitluwonak isulib.”

³¹Yoong impinpinsod Pedro un imbaga’n, “Ulay nu maipangkatoyak kan sika, adik sika isulib.”

Ot siya pay kanan dat uduma disipulus.

Sat Nanluwaluwan Jesus Sidin Getsemani

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³²Utdiyon dummatong da Jesus kan dat disipulus na si osa'n igaw un mangngadan Getsemani. Kanan Jesus sidat disipulus na un, "Mantupak kayu yan situ ta umoyak manluwalu." ³³Ot indallay na da Pedro, Santiago kan Juan.

Utdi, amoamod dit domdom na kan mabulubulung. ³⁴Ot kanana't dat tulu'n bulun na un, "Amod tun domdom ku ot kama nu ikatoy kuwon. Inggaw kayu't tu ot mansiput kayu."

³⁵Utdi, ummadayu't akit si Jesus ot nanlakkoba nanluwalu un, nu mabalin okyan maligligana diya olasa mansagapalana. ³⁶Ot kanana't dit luwalu na un, "Ama, naid adi makwa nu sika'd mangwa. Nu mabalin ilisiyak situwa ligata sagapalok. Yoong bokona satun piyaok tun matungpal nu adi sanat piyaom."

³⁷Utdi nangulin si Jesus sidat tulu'n disipulus na ot dintong na dida'n masusuyop. Ot kinnanana kan Pedro un, "Simon, masusuyop ka kad? Adim kad maiyattom nat suyop nu ulay sin-olasa lawa?" ³⁸Ot kanana kan dida un, "Mansiput kan manluwalu kayu dalapnu adi kayu mambasul nu masugsugan kayu. Ta nadaddaan nat angos yu un manungpal yoong nakapsut nat long-ag yu."

³⁹Utdi nangulin uman si Jesus un ummoy nanluwalu ot inyobos na uman dit luwalu na. ⁴⁰Mangulin man uman sit inggawan dat tulu'n disipulus na, dinakngana uman dida'n masusuyop ta adida madiyat dat ata da. Ot maid tigammu da utdit isungbat da kan siya.

⁴¹Pitlu na man un dumatong un dit nanligwata ummoy nanluwalu, kanana kan dida un, "Apay masusuyop kan gaillongan kayu kad payyan? Ustu naon! Olas naona maiyawataka Inyanak di Tagu utdadit gumabasul. ⁴²Gumangun kayu ta intakunon ta antuwon tun tagu'n mangituyuk kan sakon."

Sat Nanokmaan Da Kan Jesus

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

⁴³Mambagbagbaga payyan si Jesus sidit dummatong da Judas un osa utdat kagwampulu't duwa'n disipulus na. Bulun na dat tagu'n gaispadaan kan gapang-ulan un imbaun dat aap-apun di padi, mimistulun di lintog kan da lalallakay di Judio. ⁴⁴Utdit nanlakkatan da imbagan Judas dit mantitigammu da kan Jesus un kanana'n, "Sanat tagu'n umoyak ogkan, siya'd dokmaan yu si idallay yu ot adiyu liklikisan."

⁴⁵Dumatong da man, nandadawwos si Judas un ummoy kan Jesus un, "Apu," kanana un dit nangogok.

⁴⁶Utdi dinokmaan da si Jesus ot adida linikisan.

⁴⁷Yoong osa't dat gasikadan sisi dit nangukmut sit ispada na ot binakag na dit osa't dat baba-unon dit kangattuwana padi ot nasokdap dit inga na.

⁴⁸Utdi kinnanana Jesus sidat nanokma kan siya un, "Apay tulisanak kad ta ummoy kayu't tu un gaispadaan kan gapang-ulan un umoy manokma kan sakon?" ⁴⁹Inaligawa iniinggawak kan dikayu'n mantudtudut din timplu, apay adiyanak dinokmaan sisi. Yoong masapula matungpal dit naikanglita ugud Apudyus."

⁵⁰Utdi, nangkabutik un losan dat disipulus na ot binaybay-an da si Jesus.

⁵¹Ininggaw babbagu'n naitungtung-ud kan Jesus un nangkagoya lawa't napolkasa luput. Dinokmaan da ⁵²yoong nakalipsutan da ot nambutika nantittiway ta tinengyana dit intawid da un kagoy na.

Naidatag Si Jesus Sit Sanhedrin

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:13-14, 19-24)

⁵³Indallay da si Jesus sidit boloy dit kangattuwana padi ot nandadatdatong pay dat uduma aap-apun di padi, lalallakay di Judio kan mimistulun di lintog. ⁵⁴Ot si Pedro inadayuwana un tinung-ud inggana't dit paway dit kangattuwana padi ot ummoy nakaanidu utdat man-aandogon dit padi.

⁵⁵Ot sadat aappun di padi kan dat losana pappangat di Judio man-in-ina da si mamabasulan da kan Jesus dalapnu papatoy da yoong maid maodasan da. ⁵⁶Adu dat nangibaga't tuli si mamabasulan da kan siya yoong adina mangkakatunusan dat imbaga da.

⁵⁷Utdi inggaw da ud nantuli'n namabasul kan Jesus un kanan dan, ⁵⁸"Dingngol mi dit imbaga na un, 'Yam-anok tun timplu'n kingwan di tagu ot nu lumabas tulu'n aligaw mangwaak si sabali un timplu un bokona kingwan di tagu.'" ⁵⁹Yoong ulay sadatu'n imbagan datu, adida mangkakatunusan.

⁶⁰Ot sadit kangattuwana padi summikad sit atubang dat tagu'n naammung ot inimus na kan Jesus un, "Maid kad maisungbat nu uttun ipabpabasul da kan sika?"

⁶¹Yoong maid gumguminga kan Jesus ot adina summungbat.

Utdi inimus uman dit padi un, "Sika kad dit Kristu un Anak ud madaydayawa Apudyus?"

⁶²Summungbat si Jesus un, "On sakon, ot maila yu ud sakona Inyanak di Tagu un mantutupak sin kapon madiwanan Apudyus un mannakabalin. Maila yu pay sakona mangulina manligwat langita mangillabaw sit bunot."

⁶³Pinissay dit kangattuwana padi dit badut na utdit mangipail-ana't dit sulag na un kanana'n, "Apay un masapul payyan nat uduma kustigu?" ⁶⁴Dingngol yuwon dit lawenga imbaga na un maisuganggang kan Apudyus. Sinnat makanan yu?"

Losan da un nangoddong un masapula mapatoy.

⁶⁵Utdiyon niluglupaan dat udum, binalaw da asida dinanudang. Ot “Pugtuwam ud nu sin dit nananug kan sika,” asida kanan.

Utdiyon, inalān dat suldadu un man-aandog kan siya ot tinipatipak da.

Insulib Pedro Si Jesus

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Inggaw payyan si Pedro utdit paway sidit dumatong dit babai'n baba-unon dit kangattuwana padi. ⁶⁷Maila na man si Pedro un man-aannidu ummoy kummatam ot intutukkol na un kanana'n, “Sika pay osa't dat bulun Jesus un iNazaret.”

⁶⁸Yoong insulib Pedro un, “Maid tigammuk sinat ibagbagam kan adik pay maawatan nat piyaoma ugudon.” Utdi kaysan sit luwangan. Ot ustuy pay un nanullauk dit kawitan.^s

⁶⁹Intukkol uman dit babai ot imbagana't dat uduma tagu un, “Satuwa tagu, siya pay osa't dat kabbulunan Jesus.”

⁷⁰Yoong insulib uman Pedro.

Masulsulit man si akit, kanan payyan dat tagu'n inggaw sidi kan siya un, “Gattoka sika'd osa utdat kabbulunan Jesus ta iGalilea ka pay.”

⁷¹Yoong imbagan Pedro un ulay nu madusa nu bokona tuttuwa dit ibagbaga na ot insapata na un, “Adik tigtigammu nat un tagu'n bagbagagaon yu.”

⁷²Dagusa nanullauk dit kawitan si kapamigwa'n tullauk manuk. Ot nagasmok Pedro dit imbagan Jesus kan siya un, “Daan payyana pigwa'n tullauk manuk, pitluwonak isulib.” Utdiyon, nan-i-ibil.

Naidallay Si Jesus Kan Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 ¹Mawakas man nambabagbagaan dat aap-apun di padi, lalallakay di Judio, mimistulun di lintog kan losana kamang di Sanhedrin nu inon dit koon da un mangipapatoy kan Jesus.

Maabus man di, piningil da si Jesus asida indallay sit boloy Pilato.

²Ot inimusan Pilato si Jesus un, “Sika kad dit Alin dat Judio?”

“On, naibagamon,” insungbat Jesus.

³Adu dat impabasul dat aappun di padi kan Jesus.

⁴Ot inimusan uman Pilato si Jesus un, “Maid kad maisungbat nu? Dodongloma adu datun ipabasul da kan sika?”

⁵Yoong maidon insungungbat Jesus ot nasnasdaaw si Pilato.

^s 14:68 Awad da ud uduma manuskrito un adi manginamung situ: Ot ustuy pay un nanullauk dit kawitan.

Naikoddonga Mapatoy Si Jesus

(Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

⁶Kada Piyestan di Nalausán, gagangay Pilato un mangiwaya si osa'n balud un kodawon dat tagu'n mawayaan. ⁷Utdiya timpu inggaw da ud lalaki un mabalud gapu't lumablabanán da utdit gubilnu da ot inggaw osa kan dida'd mangngadan si Barrabas^t un nakapatoy sit nakalabanán da.

⁸Utdit nadatdatong dat adu'n tagu kan Pilato, kindaw da un mangipawaya't osa'n balud un gagangaya koko-ona kada Piyestan di Nalausán. ⁹Ot inimus Pilato kan dida un, "Piyaon yu un pawayaak tun Ali yu un Judio?" ¹⁰Siya'd imus na di onta tigammu na un apa| dit gapun dit nangiyawatan dat aap-apun di padi kan Jesus kan siya.

¹¹Yoong sinugsugan dat aap-apun di padi dat tagu un sad kodawon da kan Pilato un pawayaana si Barrabas, un bokona si Jesus. ¹²Ot kinnanán umán Pilato utdat tagu un, "Ot ngadan nat kook kan Jesus un ngadnon yu un Alin di Judio nu?"

¹³Impappakuy da un, "Pailansam si kulus!"

¹⁴Kanan Pilato kan dida un, "Tapay? Ngadan nat nadadaga kingwa na?" Amo indangsodangsol| daot dit pakuy da un, "Pailansam si kulus."

¹⁵Gaputa piyaon Pilato un pagustuan dadit tagu, winayaana si Barrabas. Magangput man pinasabid na si Jesus asina inyawat sidat suldadu dalapnu ilansa da si kulus.

Nanliwliw-an Dat Suldadu Si Jesus

(Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3)

¹⁶Utdi indallay dat suldadu'n innilnok si Jesus sidit bo|oy gubinnadul ot pinandatdatong da dat losana bulun da un suldadu. ¹⁷Kinagoyan da si Jesus si nadulawa luput ot namalikawog da si nasaisait si imbalangat da kan siya. ¹⁸Nagindadayaw da kan siya un kanan dan, "Matattagu tun Alin di Judio."

¹⁹Ot pinangpang-ok da dit ulu na si bassaw, niluglugpaan da kan nanalluku da un nagindadayaw kan siya. ²⁰Utdit abuson da un man-am-amolan, niluksub da dit nadulawa ingkagoy da ot insukat da dit gagangaya badut na. Ot inlaksun daon un umoy ilansa't dit kulus.

Sat Nailansaan Jesus Sit Kulus

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹Inggaw da man sit dalan naabat da si Simon un iCirene un aman da Alejandro kan Rufo. Nanligwat sit pappayaw un manalan sit bo|oy na yoong impapilit da un pinabukud kan siya dit kulus Jesus.

---

^t 15:7 Kanan dat udum un Jesus Barrabas dit ngadan na.

²²Indallay da si Jesus sin igawa ngadnon da si Golgota un sat piyaona'n ugudon, "Igaw di Battukag." ²³Inggaw da man sisi, initdan da ut Jesus si basi un nakamsan si mira yoong adina ininum.

²⁴Inlansa da si Jesus sit kulus. Maabus man nambubunutan dat suldadu un nambibingayan dat badut na. ²⁵Mangmanganan si ban-oga banga utdit inlansa da. ²⁶Ot naikanglit sit kulus dit gapun dit namabasulan da kan siya un, "Siyatu dit Alin dat Judio."

²⁷Naidisan pay un nailansa dat duwa'n tulisana nan-asisupang kan siya, osa't dit kapon diwanan na ot sat osa pay sit kapon kawigi na.

²⁸Kadon natungpal dit naikanglita ugud Apudyus un impapadtu na utdit un kanana'n, "Maibilang sidat nangkadadaga tagu."^u

²⁹Nanwitiwit dat nanlausa nanginsultu kan Jesus un kanan dan, "Ay, sika un mangibagbaga'n yam-anom dit timplu asim ibangun obos si unog di tulu'n algaw, ³⁰taguwom nat long-ag nu ot lumsa ka utnat kulus!"

³¹Padana pay un naipan-am-amol dat aap-apun di padi kan mimistulun di lintog un kanan dan, "Tinagu na dat udum, adina matagu nat long-ag na! ³²Ilan taku ud un lumsa't nat kulus nata Kristu un Alin di iyIsrael dalapnu tuttuwaon taku."

Ot sadat nailansa't dit nan-asisupang kan siya inin-insultu da pay si Jesus.

Sat Natoyan Jesus

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³Mamalintuud man si init, kinumlop tun lubang inggana't nandangwilis. ³⁴Mandangwilis man si init, nampakuy si Jesus si nadangsol un kanana'n, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Sat piyaona'n ugudon tu, "Apudyus ku, apay pinatungadak?"

³⁵Sadat uduma iingaw sisi un nangngol sit imbagana kanan da un, "Donglon yu, ay-ayyagana't Elias."

³⁶Ot nanoddak dit osa un umoy nanga la si kama't kaposa umoy na insawsaw si kilom ot innigga na utdit pungtun dit bassaw asina indukmit kan Jesus dalapnu supsupana un kanana'n, "Dalam yan ta ilan taku nu umoy Elias idoba't tun kulus na."

³⁷Utdi nampakuy si Jesus ot napungdiwon dit angos na.

³⁸Dagusa nangkagwa un napissay dit koltinan dit timplu manipud sit ngatu inggana't dit lagayadana.

³⁹Ot utdit mailan dit kapitan dat suldadu un summisikad sit sanguwan dit kulus dit napungdiwan dit angos Jesus kanana un, "Tuttuwa gayama Anak Apudyus."

⁴⁰Utdit adayu't akit, inggaw da pay babai'n mangoottap sit mapaspasamak un sada Maria Magdalena, Salome, Maria un inan da

^u 15:28 Maid sit original un manuskrito tun bersikulu 28.

Jose kan Santiago un aliyona. ⁴¹Sadatu dat naitungtung-ud kan Jesus un tummuḷung kan siya utdit ininggawana'd Galilea. Ininggaw pay dat uduma babai'n naitungtung-ud kan siya utdin Jerusalem.

Sat Nailbonan Jesus

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴²Masdom man sidiya aḷ-ḷgaw un siya'd mansaganaan dat Judio utdit aḷ-ḷgawa iillongan, ⁴³dummatong si Jose un iyArimatea. Siya'd osa'n nadayawa pangat un manguuway pay sit mangiyapuwan Apudyus. Tinuḷodana un umoy inimus dit ladag Jesus kan Pilato.

⁴⁴Nasdaaw si Pilato utdit nangimusan Jose ta kanana nu adina payyan natoy si Jesus. Inayagana dit kapitan di suldadu ot inimus na nu tuttuwa'n natoyon si Jesus. ⁴⁵Utdit matigammuwana un natoyon, impalubus na un aḷan Jose dit ladag.

⁴⁶Ummoy gummatang si Jose ut luput ot utdit maidoba na si Jesus sidit kulus, nilukutana't dit luput asina umoy innilbon sit kakokwa na un lobona inabutana'n dakoḷana batu. Maabus man namallin si dakoḷa batu si intubot na utdit sagangan dit lobon.

⁴⁷Ot sada Maria Magdalena kan Maria un inan Jose innila da dit nailbonan Jesus.

Sat Ummungalan Jesus

(Mateo 28:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 ¹Maikabas man dit aḷ-ḷgawa iillongan, gummatang da si bangbangu da Maria Magdalena, Maria un inan Santiago kan Salome ta umoy da labuwon dit ladag Jesus. ²Biggabiggat man si Duminggu utdit suminaḷ si init, ummoy da utdit nailbonan Jesus. ³Ot utdit daḷan nambabagbaga da un kanan da si osaosa kan dida un, “Ngadan kad nin nat mamallinon taku't dit batu'n naitubot sit lobon?”

⁴Yoong ilan da man sit dumatong da, naballinon dit naitubot dakodakoḷana batu! ⁵Utdit lumnok da utdit lobon, nasdaaw da ta nangila da si babbagu un mantutupak sit kapon diwanan un nakabadut si napolkas.

⁶Ot kanana kan dida un, “Adi kayu masdaaw, tigammuka inapon yu si Jesus un iNazaret un nailansa't dit kulus. Naid situ ta ummungalon. Umoy kayu ilan tun nangibanatan da kan siya. ⁷Isunga ikayu ta kayu ibaga't dat disipulus na pati kan Pedro un umun-una'd Galilea nu dikayu ot siyadi ud mangil-an yu kan siya un kama't dit imbagana kan dikayu.”

⁸Lummaksun da utdit lobon ot nangkabutik da un mampapilpil kan masmasdaaw. Ot naid taḷon nangibagbagaan da utdit napasamak gapu't dit amoda kimut da.

Nampaila Si Jesus Kan Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18)

⁹Utdit bigbigat di Duminggu un ummungalān Jesus, nampaila'n ummuna kan Maria Magdalena un siya dit babai un nangaddagana utdat pitu'n dimunyu utdit. ¹⁰Ot si Maria kaysana ummoy nangibaga't dat mandomdomdom kan mampa-i-ibil un naibulubulun kan Jesus sidit un naila na si Jesus. ¹¹Yoong ulay nu dingngol da un matattaguwan si Jesus kan nampaila kan Maria Magdalena, adida kampay tinuttuwa.

Nampaila't Jesus Sidat Duwa'n Disipulus Na

(Lucas 24:13-35)

¹²Magangput man di, nampaila uman si Jesus sidat duwa't dat buyut na si sabali un ila utdit mankikkiyangan da un umoy si osa'n boboloy. ¹³Nangulin datu un duwa un ummoy nangibaga't dat udum un naila da si Jesus yoong adida tinuttuwa dida.

Nampaila Si Jesus Sidat Kagwampul't Osa Un Disipulus Na

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Kingkingwan 1:6-8)

¹⁴Mansidiyon, nampaila't Jesus sidat kagwampul't osa un disipulus naon sidit madama da un mangan. Sinulagana dida utdit kinamaid di pammati da kan kinasungol da ta adida tinuttuwa dat nakaila kan siya un ummungalān. ¹⁵Ot kinnanana kan dida un, "Ikayu uttun saknap tun lubung ta iwalagawag yu tun Nabal'n Damag maipanggop kan sakon. ¹⁶Singngadan na mana manuttuwa't nat itudtudu yu kan mampabunyag, matagu't inggaingga yoong singngadan na mana adi manuttuwa, makoddongan un madusa. ¹⁷Ot sadatu ud mangimatunan sidan manuttuwa. Usalon da tun mannakabalina ngadan ku un mangaddag si dimunyu, kaboolān da un mambagbaga si sabali'n bagbaga un bokona inadal da. ¹⁸Ot ulay nu aggoman da dan ulog onnu makainum da si lugam adida maan-anu. Agpadan da kad dat masakit, kumiya da."

Kaysan Si Jesus Ud Langit

(Lucas 24:50-53; Kingkingwan 1:9-11)

¹⁹Utdit naabusa makabagbaga't Jesus kan dida, naipangatu'd langit ot nantupak sit kapon diwanan Apudyus. ²⁰Utdiyon kaysan pay dat disipulus Jesus sidat kaili-ilin di ili un ummoy nangiwalagawag sit Nabal'n Damag maipanggop kan siya. Tinulungan Apu Jesus dida ot pinanoknokana dit kinatuttuwaan dit itudtudu da utdat nakaskasdaaw un am-amuga impakwa na kan dida.